

VIRKISTÄVÄ SEIKKAILU

Seikkailullisen virkistyspäivän kehittäminen ja järjestäminen

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Matkailun ala

Matkailun koulutusohjelma

Elämysmatkailu

Opinnäytetyö

Syksy 2011

Saara Ignatius

Lahden ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma

IGNATIUS, SAARA:

Virkistävä seikkailu
Seikkailullisen virkistyspäivän kehittä-
minen ja järjestäminen

Elämymatkailun opinnäytetyö, 37 sivua, 10 liitesivua

Syksy 2011

TIIVISTELMÄ

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö pohjautuu elämys- ja seikkailutoiminnan soveltamiseen virkistyspäivän toteuttamisessa.

Opinnäytetyössä suunnitellaan ja toteutetaan seikkailullinen virkistyspäivä Hyvinkään sairaalan röntgenin henkilökunnalle toukokuussa 2011 Camping Messilässä. Tapahtumapaikkana toimii Enonsaari.

Työn tavoitteena on järjestää elämyksellinen päivä kohderyhmälle ja saada heidät nauttimaan yhteisestä tekemisestä ja irtautumaan arjesta. Työssä tutkitaan kasvatusta elämys- ja seikkailutoimintaan tukeutuva virkistyspäivä työyhteisön yhteishenkeä. Virkistyspäivän toteuttamisen lisäksi aloitetaan uuden tuotepaketin kehittäminen Camping Messilään. Aiheen laajuuden vuoksi tässä opinnäytetyössä keskitytään kuitenkin lähinnä tapahtuman eli virkistyspäivän järjestämiseen, ei niinkään tuotteistamiseen.

Teoriaosuudessa selvitetään työhyvinvoinnin, seikkailun, elämyksen sekä matkailutuotteen ja tuotteistamisen käsitteitä. Elämys- ja seikkailukasvatuksen teoriaa käsittelee esimerkiksi Karppisen ja Latomaan (2010) pohjalta. Elämystä on pohdittu myös Lapin Elämysteollisuuden Osaamiskeskuksen (2009) mallin mukaan.

Lopuksi läpikäydään virkistyspäivän käytännön toteutus ja arvioidaan koko prosessia. Lopputuloksena voidaan todeta, että tällainen elämyksellinen, luonnossa tapahtuva virkistystoiminta vaikuttaa työyhteisön yhteishenkeen positiivisesti ja luo näin työpaikalle paremman ilmapiirin.

Avainsanat: työhyvinvointi, seikkailu, elämys, tuotekehitys

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Tourism Management

IGNATIUS, SAARA:

Refreshing Adventure
Developing and organizing an adventurous recreational day for employees

Bachelor's Thesis in Soft Adventure Tourism, 37 pages, 10 appendices

Autumn 2011

ABSTRACT

The idea of this thesis is to use experience and adventure activities in implementing a recreational day.

In this thesis I develop and organize an adventurous recreational day in Camping Messilä for the staff of Hyvinkää Hospital's Department of Radiology in May 2011. This takes place at Eno Island.

The goal is to organize an experiential day for the target group, focusing on trying to give them a sense of enjoyment, in a day of different adventure activities and a break from everyday life. In the thesis I study if the experience and adventure participated in over the course of the recreational day increases the morale and team spirit in the workplace. I also start to develop a new adventure product for Camping Messilä. However, as the topic is so broad, I concentrate my focus on the event itself, not so much on the product development.

In the theoretical part of the thesis, I explain the concepts of well-being at work, adventure, experience, tourism product and product development. I use for example studies of Karppinen and Latomaa (2010) to explain the concepts of experience and adventure education. Experience is also clarified by using the model created by Lapin Elämysteollisuuden Osaamiskeskus (2009).

Finally, I analyze the practical implementation of the recreational day and evaluate the entire process. As a result, it can be said that such experiential recreational activities have a positive effect on team spirit; thus leading to a more wholesome atmosphere in the workplace.

Key words: well-being at work, adventure, experience, product development

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Työn tavoitteet ja aiheen rajaus	1
1.2	Toimeksiantajana Camping Messilä	2
2	TYÖHYVINVOINTI	4
2.1	Keinoja työhyvinvoinnin edistämiseen	5
2.2	Tyky- ja tyhy-toiminta	6
2.3	Virkistyspäivät työhyvinvoinnin tukena	7
3	ELÄMYS- JA SEIKKAILUTOIMINTA	10
3.1	Mikä on elämys?	11
3.2	Elämyksen elementit	12
3.3	Seikkailu kokemuksena	13
3.4	Ohjaajan rooli seikkailutoiminnassa	15
3.5	Ulkoiluturvallisuus	17
3.6	Elämys ja seikkailu osana ryhmätyöskentelyä	18
4	TUOTTEEN RAKENTUMINEN	19
4.1	Elämyksellinen matkailutuote	19
4.2	Palvelun tuotteistaminen	21
4.3	Enonsaaren virkistyspäivän ideointi ja kehittäminen	23
5	VIRKISTÄVÄ SEIKKAILU - VIRKISTYSPÄIVÄN SUUNNITELMARUNKO JA TOTEUTUS	26
5.1	Kohderyhmä	26
5.2	Riskianalyysi	27
5.3	Tuotteen osat	28
5.4	Virkistyspäivän toteutus	28
6	ARVIOINTI JA YHTEENVETO	32
6.1	Tuotteen arviointi ja palaute	32
6.2	Opinnäytetyöprosessin arviointi	34
6.3	Kehittämisen- ja jatkohanke-ehdotukset	37
	LÄHTEET	38
	LIITTEET	41

JOHDANTO

Työpaineet ovat nykyään suuret monella alalla. Varsinkin sosiaali- ja terveysalalla työmäärä lisääntyy ja henkilökuntaa vähennetään jatkuvasti. Työilmapiiri kiristyy, kun työtahti on niin armoton. Naisvaltaisilla aloilla psyykinen kuormitus saattaa olla aika ajoin hyvinkin raskasta. Työhyvinvoinnin edistämiseen olisikin tärkeää kiinnittää huomiota, ja työntekijöiden viihtyvyyttä työpaikalla tulisi pyrkiä lisäämään mahdollisuuksien mukaan. Yhteishengen lisääminen on yksi merkittävä keino työviihtyvyyden parantamiseen.

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä suunnitellaan ja toteutetaan seikkailullinen virkistyspäivä Camping Messilässä Hyvinkään sairaalan röntgenin henkilökunnalle toukokuussa 2011. Tein viimeisen työharjoitteluni Messilässä, joten tuttua paikkaa oli helppo lähestyä opinnäytetyön merkeissä. Camping Messilä on Hollolassa Vesijärven rannalla toimiva leirintäalue, joka palvelee niin yksityisiä kuin yritysasiakkaitakin. Aloitteen virkistyspäivän järjestämisestä tekivät Hyvinkään sairaalan röntgen-osaston työntekijät, jotka toivoivat päivältä jotain erilaista perinteisen keilaus- ja ravintolaillan sijaan. Virkistyspäivä rakentuu erilaisista seikkailullisista ryhmätehtävistä ja yhteisestä ruokailusta. Työntekijöiden ajatuksia karroitetaan päivän päätteeksi palautekeskustelulla (LIITE 8), jonka avulla selvitetään, onko päivä kasvattanut yhteishenkeä. Samalla pyydetään palaute päivän onnistumisesta (LIITE 7).

Työn tavoitteet ja aiheen rajaus

Toiminnallinen opinnäytetyö on yleensä vahvasti työelämälähtöinen, ja sen lopputuotoksena on jokin konkreettinen tuote ja tavoitteena toiminnan käytännön ohjeistaminen tai toiminnan järjestäminen. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Tämän työn lopputuotoksena järjestetään virkistyspäivä. Toiminnallisen virkistyspäivän järjestämisen lisäksi aloitetaan uuden tuotepaketin kehittäminen Camping Messilään. Messilä tarjoaa yritysasiakkaille räätälöityjä ohjelmapaketteja kuten latotansseja, teemajuhlia, pikkujouluja ja saunailtoja. Virkistyspäivä on Messilässä uusi tuote, ja tarvetta tällaiselle paketille on. Aiheen laajuuden vuoksi tässä opin-

näytetyössä keskitytään kuitenkin lähinnä tapahtuman eli virkistyspäivän järjestämiseen, ei niinkään tuotteistamiseen. Uuden matkailutuotteen kehittäminen jää siis tässä työssä sivutuotteeksi, jota käsitellään vain lyhyesti. Tuote ideoidaan ja testataan, mutta hinnoittelu, markkinointi, myynti ja valmiin tuotteen kehittäminen jäävät pois.

Virkistyspäivän tavoitteena on tuottaa osallistujille mukava ja mieleenpainuva päivä, joka mahdollisesti kasvattaa yhteishenkeä, mutta syvällistä tutkimusta osaston työhyvinvoinnista ei tässä opinnäytetyössä tehdä. Työssä tutkitaan, oliko virkistyspäivällä positiivisia vaikutuksia osallistujien yhteishenkeen, vai oliko sillä vaikutuksia lainkaan.

Teoreettinen viitekehys koostuu työhyvinvoinnin, seikkailun, elämyksen sekä matkailutuotteen ja tuotteistamisen määrittelyistä. Seikkailu- ja elämystoiminta sopii hyvin virkistyspäivän tavoitteisiin, sillä tutkimusten mukaan seikkailullinen ja elämyksellinen toiminta kehittää työyhteisön yhteishenkeä (Alvin 2001). Hyvinkään sairaalan työntekijät myös toivoivat jotakin virkistävää, luonnossa tapahtuvaa ja yhteishenkeä kehittävää toimintaa.

Toimeksiantajana Camping Messilä

Camping Messilä on Hollolassa Vesijärven rannalla sijaitseva leirintäalue Messilän kartanon ja laskettelukeskuksen palvelujen vieressä. Alueella on ravintola a-oikeuksin, kesäkauppa, kahvilaterassit, ruoanvalmistus- ja astianpesupaikat, saunoja, grillikatos ja uimarannat. Alueella on myös vierassatama veneilijöille. Camping Messilässä on monipuoliset harrastusmahdollisuudet. Kesällä vaihtoehtoja tarjoavat esimerkiksi golf, ratsastus, maastopyöräily, vesihiihto, kotieläimet, latotanssit, laivaristeilyt, beach-volley ja zumba-tunnit. Talvisia harrastusmahdollisuuksia tarjoavat laskettelurinteet, hiihtoladut, moottorikelkkasafarit, luistinrata ja avanto. Majoituspalveluita Camping Messilässä tarjoavat matkailuauto- ja vaunupaikat, majatalohuoneistot, leirintämökit, telttapaikat sekä mökkikylässä laskettelurinteiden puolella sijaitsevat hirsihuvilamökit ”Karhunpesä” ja ”Ketunkolo”. (Camping Messilä 2011.)

Camping Messilä vastaa myös Enonsaaresta, jossa virkistyspäivä järjestetään. Enonsaarella on kesäasuntoja ja 1910-luvulla rakennettu huvila. Lahden kaupunki vuokrasi alueen päärakennuksen ja kuusi kesämökkiä Messilä Campin-gille toukokuussa 2007 viideksi vuodeksi. Yrittäjät Päivi Saarela ja Hannu Yrjölä ovat parin viime vuoden ajan kunnostaneet Enonsaarta raivaamalla aluetta ja remontoimalla rakennuksia. (Camping Messilä 2011.)

Leirintäalue on aloittanut toimintansa vuonna 1985, ja nykyisillä omistajilla se on ollut vuodesta 1997. Messilä on palkittu vuoden leirintäalueena vuonna 2002, ja se on ollut Sf-Caravan suositusalue vuodesta 1997. Nykyään leirintäalueelle mahtuu yli 250 vaunua, talvikaudella enemmänkin, kun osa parkkipaikoista varataan vaunuille. (Camping Messilä 2011.)

TYÖHYVINVOINTI

Työhyvinvointi on laaja käsite, johon kuuluu niin työntekijän henkinen kuin fyysinenkin hyvinvointi. Se ei ole yksiselitteinen käsite, ja eri tahot saattavat käsittää sen hyvinkin monella eri tavalla. Ammattiliitoille työhyvinvointi on työssäjaksamista, kun taas työnantajille se saattaa tarkoittaa sairauspoissaolojen ehkäisemistä. Kansantalouden kannalta keskeistä on työuran pidentäminen. (Salojärvi 2010.) Tässä luvussa keskitytään laajemmin siihen, mitä työhyvinvointi on, mietitään keinoja työhyvinvoinnin edistämiseen, aukaistaan tyhy- ja tyky-käsitteitä, sekä pohditaan, miten virkistyspäivät auttavat jaksamaan työssä.

Työterveyslaitoksen (2011) mukaan työhyvinvointi tarkoittaa, että työ on mielekästä ja sujuvaa turvallisessa, terveyttä edistävässä sekä työuraa tukevassa työympäristössä ja työyhteisössä. Työhyvinvointi on kuitenkin eri asia kuin työtyytyväisyys ja työviihtyvyys. Ne kuvaavat sitä, minkälaiseksi työntekijät kokevat työorganisaationsa. Työhyvinvoinnilla taas tarkoitetaan organisaation kokonaisvaltaista hyvinvoinnin ja tuloksellisuuden tasapainoa. (Rauramo 2004, 33.) Tuloksellisuus ja työhyvinvointi kulkevatkin käsi kädessä. Usein nämä kaksi asiaa kuitenkin erotetaan toisistaan irrallisiksi käsitteiksi, vaikka ne ovat yhdessä keskeisiä kilpailukyvyn edellytyksiä (Salojärvi 2010).

Sosiaali- ja terveysministeriön (2011) mukaan työhyvinvointi koostuu monesta eri tekijästä. Niitä ovat työntekijän terveys ja jaksaminen, työpaikan turvallisuus, hyvä työn hallinta, työilmapiiri sekä johtaminen. Rauramon (2006) mukaan työhyvinvointiin liittyy läheisesti myös yksityiselämään liittyviä tekijöitä, kuten perhe ja harrastukset, taloudellinen tilanne sekä elämänmuutokset.

Rauramo (2008, 11) jakaa työhyvinvoinnin kolmeen osaan: psykososiaaliseen hyvinvointiin, joka sisältää yleisen tyytyväisyyden työtä kohtaan ja kyvyn sietää ristiriitoja, fyysiseen hyvinvointiin, jolla tarkoitetaan terveyttä ja fyysistä kuntoa, sekä terveysjatkumoon, joka sisältää sairauksien ehkäisyn ja henkilökohtaisen terveyden hallinnan.

Vaikka nykyään työhyvinvoinnista puhutaan paljon, läheskään kaikki työpaikat eivät kuitenkaan panosta työolojen parantamiseen. Työhyvinvointi saattaa joillekin yrityksille olla sitä, että järjestetään yksi virkistyspäivä vuodessa ja oletetaan, että se riittää. Krank (2011, 11) pohtii, tuottavatko työkykyä ylläpitävät eli työtoimenpiteet tulosta, vai uuvuttavatko jatkuvat kehityspalaverit työntekijöitä kenties liikaakin. Jos töitä on liikaa, eikä työpaikalla tapahdu konkreettisia muutoksia työolojen parantamiseksi, virkistyspäivät saattavat tuntua naurettavalta ajanhaaskaukselta. Siksi työtoiminnan tulisi olla kokonaisvaltaista toimintaa, jossa tutkimustulokset ja työtoimenpiteet kohtaavat. On kuitenkin tärkeää muistaa, että hyvinvointi on jokaisen yksilön henkilökohtainen asia, ja sen, minkä toinen kokee mielekkääksi, joku toinen saattaa kokea painostavana tai kiusallisena tilanteena.

Keinoja työhyvinvoinnin edistämiseen

Työhyvinvoinnin edistämiseksi yrityksissä on ensin arvioitava lähtötilanne. On määriteltävä, mihin pyritään ja millä keinoilla. Organisaation tavoitteet, tehtävä, päämäärät ja arvot tulisi tietää ennen lähtötilanteen arviointia. Lähtötilanteen arvioinnin jälkeen työhyvinvoinnin kehittäminen voidaan jakaa yksilöön, työyhteisöön ja työympäristöön liittyviin toimenpiteisiin. (Rauramo 2008, 36.) Työntekijöitä tulisi kannustaa ylläpitämään ja kehittämään omaa osaamistaan ja pitämään huolta terveydestään. Työyhteisön kannalta tärkeää on mielekäs työ, palkitseminen ja kannustaminen sekä hyvä työilmapiiri. Hyvässä työympäristössä fyysiset puitteet ovat kunnossa.

Työhyvinvointia edistämällä pidetään huolta tärkeimmän tuotantovälineen eli työntekijän hyvinvoinnista. Kun työntekijät voivat hyvin, tuottavuuskin paranee. Hyvä työympäristö, sopiva työn kuormitus, mielekäs työn sisältö, ammattitaito, kannustava johtaminen ja sosiaalinen kanssakäyminen synnyttävät tulosta. (Rissa 1998, 114.) Käytännössä voi olla hyvinkin vaikeaa saavuttaa kaikki edellä mainitut asiat, vaikka se teoriassa saattaa kuulostaa helpolta.

Työterveyslaitoksen kehittämisspällikkö Jaana Lerssi-Uskelin (2011) listaa konkreettisia toimenpiteitä työhyvinvoinnin parantamiseksi. Työpaikoilla tulisi olla

yhteiset pelisäännöt sekä joustavuutta molempiin suuntiin johdon ja alaisten välillä. Työtä tulisi ajatella vuorovaikutteisena osallistumisena. Kaikkien tulisi olla selvillä yrityksen tavoitteista, ja roolien tulisi olla selkeät. Positivisuus on tärkeää, ja ongelmiin tulisi puuttua yhdessä. (Krank 2011, 14.)

Salojärvi (2010) toteaa, että hyvinvoinnin edistäminen tapahtuu jokapäiväisessä elämässä työpaikoilla. Elintarvikealan tutkimusprojekti kertoo, että poissaoloja on saatu laskettua, kun yritys panostaa tietoisesti henkilöjohtamiseen, tiedotukseen ja yhteistoimintaan, hyviin työterveys- ja työsuojelukäytäntöihin sekä esimiesvalmennukseen. Työntekijät ovat vastuussa omasta terveydestään ja ammattitaidostaan, esimiehet työn organisoinnista sekä ihmisten oikeudenmukaisesta ja motivoivasta johtamisesta. Taitava johtaja ottaa huomioon asiakasnäkökulman sekä pyrkii selkeyttämään yrityksen tavoitteet.

Miksi työhyvinvointia tulisi sitten kehittää? Rauramo (2008, 18) listaa keskeisiksi syiksi tuottavuuden ja laadun paranemisen, kustannussäästöt, paremman ja inhimillisemmän työnantajakuvan sekä lain asettamat velvoitteet ja yhteiskuntavastuun. Yhteiskuntavastuulla tarkoitetaan työterveyttä ja -turvallisuutta sekä laatu- ja ympäristöasioita. Kun nämä asiat ovat kunnossa, myös yrityksen imago paranee.

Tyky- ja tyhy-toiminta

Työkykyä ylläpitävä toiminta eli tyky-toiminta sai alkunsa Suomessa vuonna 1989, jolloin tulopoliittisessa sopimuksessa päätettiin, että työnantajat ryhtyvät järjestämään työntekijöille terveyttä ja hyvinvointia parantavaa toimintaa. Tyky-toimintaa kehitettiin 1990-luvun alussa, ja tavoitteeksi asetettiin työkyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. (Rauramo 2008, 24; Krank 2011, 11.) Rauramo määrittelee tyky-toimintaa seuraavasti:

Laaja-alainen TYKY-toiminta sisältää työympäristöön, työyhteisöön ja yksilöön kohdistuvia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on kehittää työkykyä, terveyttä, osaamista, hyvinvointia sekä työn tuottavuutta ja laatua.

Tyky-toiminta on saanut rinnalleen termin tyhy, joka tarkoittaa työhyvinvointia edistävää toimintaa. Tyhy on tykyä laajempi käsite, sillä se pitää sisällään kaikenlaiset työhyvinvointia edistävät toimet, kuten yhteishenkeä tukevat toimet, palkitsemisen ja sairauksien ehkäisyn. Käytännössä tyky- ja tyhy-termejä käytetään usein rinnakkaisina termeinä. Onnistunut tyky-toiminta edellyttää yhteistyötä työntekijöiden ja johtoportaan välillä. Kun henkilökunta voi hyvin, myös yritys voi hyvin ja menestyy. (Rauramo 2008, 24–27.)

Tyhy- ja tyky-toiminta ovat siis hyvin läheisiä käsitteitä. Työterveyslaitos (2011) määrittää tyky-toiminnan sellaiseksi toiminnaksi, jossa yhdessä tuetaan ja edistetään jokaisen työntekijän työ- ja toimintakykyä sekä työpaikan ilmapiiriä ja työmotivaatiota. Tähän toimintaan osallistuvat sekä työnantaja että työntekijät ja lisäksi työpaikan yhteistyöorganisaatiot. Pitkäjänteinen ja ammattitaitoinen tyky-toiminta auttaa jaksamaan työssä. Samalla yrityksen kannattavuus paranee. Tyky-toiminta on aina työpaikan omaa toimintaa, josta vastuu kuuluu niin esimiehille ja henkilöstöryhmille kuin yksittäisille työntekijöillekin. Tyky-toiminnassa panostetaan työn ja työympäristön kehittämiseen, työyhteisön toimivuuden parantamiseen ja työntekijöiden terveyden ja ammatillisen osaamisen edistämiseen. Toiminta edellyttää työyhteisön kaikkien osapuolten yhteistoimintaa. Kaikille on annettava mahdollisuus tyky-toiminnan suunnitteluun. Sosiaalinen vuorovaikutus ja työntekijöiden väliset suhteet ovatkin vahvasti yhteydessä työtyytyväisyyteen (Vartia 1996, 203).

Virkistyspäivät työhyvinvoinnin tukena

Työhyvinvointipäivät ovat vain pieni osa kokonaisvaltaista työhyvinvointia. Nykyään järjestetään valtava määrä erilaisia kehitys-, teema- ja virkistyspäiviä, kuten tiimikoulutuksia, kuntotestejä, liikuntatapahtumia, kulttuurierintoja, messumatkoja, yritysvierailuita ja pidempiä matkoja esimerkiksi Viroon tai Lappiin. Myös erilaiset workshopit ja mysteeripäivät ovat suosittuja. (Leppänen, Elo, Ilmarinen & Alanko 2001, 38; Krank 2011, 14.) Metso Automationin luottamusmies Toni Blomsterin (2011) mielestä kehityspäivät ovat hyviä yhteishengen nostattajia. Valitettavasti niissä käyvät usein kuitenkin juuri ne henkilöt, jotka pärjäävät muu-

tenkin hyvin sosiaalisissa tilanteissa, ja ne henkilöt, jotka voisivat hyötyä eniten, eivät välttämättä osallistu tai saa mahdollisuutta osallistua. (Krank 2011, 13.) Tähän tulisikin työpaikoilla panostaa ja pyrkiä saamaan nimenomaan joukon vetäytyjät osallistumaan yhteiseen toimintaan.

Nykyään puhutaan paljon myös siitä, ovatko tyky-päivät vain erilaisten valmennusyritysten tapa tehdä suuria voittoja. Työnohjaaja ja kasvatustieteiden maisteri Matti Alpolan (2011) mielestä hyvä, asiantuntijan vetämä tyky-päivä hyödyttää työyhteisöä huomattavasti enemmän kuin alkoholipitoinen illanvietto. Hänen mukaansa suhde työtovereihin tulisi rakentaa nimenomaan työn kautta. Hyvin vedetty tyky-päivä auttaa ihmisiä parantamaan suhdettaan työhön. (Krank 2011, 13.)

Työterveyslaitoksen (2001) tekemä tutkimusraportti tarkastelee ABB Sähköjohdinta Oy:n henkilöstön kokemuksia työstään ja työyhteisöstään työkykyä tukevan, Mahis-ohjelmaksi nimetyn hankkeen aikana kolmen vuoden ajan. Ohjelman aikana järjestettiin erilaisia tapahtumia, kuten liikuntatapahtumia ja koulutustilaisuuksia stressin vähentämiseksi. Tiimikoulutuksiin ja terveystarkastuksiin osallistuttiin aktiivisesti, mutta muut tapahtumat keräsivät vähemmän osallistujia. Syitä osallistumattomuuteen olivat muun muassa pitkät työmatkat, lastenhoito-ongelmat tai muut perhesyyt ja se, että vapaa-aika on omaa aikaa. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että tapahtumat ovat vain ryyppyreissuja, jotka rahoitetaan niiden työntekijöiden rahoilla, jotka eivät osallistu. Suurin osa kuitenkin koki tapahtumat positiivisina. Osa vastaajista korosti, että ilmapiiri oli parantunut ja yhteistyö lisääntynyt. Myös liikunnan harrastaminen oli osalla vastaajista lisääntynyt, mutta osa moitti liian liikuntapainoiteista ohjelmaa. Vastauksista kävi myös ilmi, että osa piti ohjelmaa vallankäytön välineenä ja joidenkin yksinoikeutena. Näiden vastaajien mukaan tapahtumiin osallistuvat aina samat henkilöt, eikä siitä pidetty, että nämä henkilöt yrittävät painostaa muita mukaan yhteisiin tapahtumiin. Toisaalta aktiiviset osallistujat valittivat väsymystä ja sitä, että joutuu töiden ohella keksimään ja toteuttamaan tapahtumia. Kritiikkiä annettiin myös siitä, että tietyt yksilöt ainoastaan valittavat, eivätkä tee itse mitään ehdotuksia tapahtumien hyväksi. Joukossa ei tarvitse olla kuin yksi henkilö, joka pilaa tunnelman ja aiheuttaa sen, että moni ei lähde enää uudestaan tapahtumiin mukaan. (Leppänen ym. 2001, 11, 38–40.)

Virkistyspäiviä suunniteltaessa tulisikin miettiä tarkkaan, millainen päivä toteutetaan, jotta mahdollisimman moni lähtisi mukaan. Työpaikoilla on erilaisia ihmisiä, eivätkä kaikki pidä samoista asioista. Liikunnalliset aktiviteetit eivät aina ole paras ratkaisu, ja yksilön nolaamista on vältettävä. Ketään ei pidä pakottaa tekemään sellaista, mitä ei halua. Parhaillaan virkistyspäivä nostattaa työilmapiiriä ja auttaa löytämään uusia näkökulmia työhön.

ELÄMYS- JA SEIKKAILUTOIMINTA

Elämys- ja seikkailutoiminta tuo monelle mieleen vaellukset, koskiseikkailut ja kalliokiipeilyn. Se on kuitenkin myös paljon muuta. Seuraavaksi selvitetään, mitä elämys ja seikkailutoiminta oikeastaan tarkoittaa, ja mihin kaikkeen sitä voi käyttää. Lisäksi pohditaan ohjaajan roolia seikkailutoiminnassa sekä selvitetään turvallisuuden tärkeyttä. Lopuksi käydään vielä läpi, miten elämystä ja seikkailua voidaan hyödyntää ryhmätyöskentelyssä, ja miten se vaikuttaa ryhmän jäsenten keskinäisiin suhteisiin.

Elämys- ja seikkailutoiminta on Suomessa monipuolista, ja toimijoita on paljon eri aloilla. Elämyksiä ja seikkailutoimintaa käytetään yhä enemmän esimerkiksi syrjäytymiskiirteen ehkäisyssä lasten ja nuorten kuntoutuksessa. (Latomaa & Karppinen 2010, 9.) Seikkailukasvatuksella onkin todettu olevan positiivisia vaikutuksia psyykkisten ongelmien ehkäisyssä (Anderson, Hall & Passarelli 2010, 120). Seikkailutoimintaa ja elämyksiä hyödynnetään myös paljon sosiaalityössä, vapaa-ajan toiminnassa ja matkailun ohjelmatarjonnassa. Se on suosittua myös henkilökunnan virkistyspäivillä ja tiimikoulutuksissa. Lisäksi seikkailutoimintaa käytetään opetuksen osana peruskouluissa ja aikuiskoulutuksessa. (Karppinen & Latomaa 2007, 9; Latomaa & Karppinen 2010, 9.)

Elämys- ja seikkailutoiminnasta puhuttaessa kuulee usein käytettävän termejä seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikka. Termeinä nämä kaksi ovat hyvin läheiset. Käsitteistä on keskusteltu Suomessa paljon, ja niiden käytössä on ilmennyt sekaannuksia. Telemäen (1998) mukaan käsite elämyspedagogiikka tulee saksalaisesta ja hahnilaisesta perinteestä, kun taas käsitettä seikkailukasvatus (adventure education) käytetään englanninkielisellä alueella. Suomessa näitä kahta käsitettä käytetään usein synonyymeina. Eroa on käytännössä vaikea tehdä. Telemäki ja Bowles (2001) erottavat käsitteet toisistaan niin, että elämyspedagogiikassa korostetaan kasvatuksellisuutta, kun taas seikkailukasvatuksessa kasvatus ei ole niin voimakkaasti läsnä. (Marttila 2010, 22.)

Seikkailupedagogisesta toiminnasta on olemassa jo jonkin verran tutkimusta, mutta se on hajanaista, eikä laajaa tutkimusta seikkailutoiminnasta ole Suomessa vielä tehty. Opinnäytetöitä on tehty paljon, mutta tieteellisiä väitöskirjoja oli viime vuoden mennessä tehty vain yksi. Onkin vaikeaa määritellä, kuka on seikkailupedagogi tai seikkailun todellinen asiantuntija, ja miten seikkailu ymmärretään kullakin toiminta-alueella. (Latomaa & Karppinen 2010, 10–11.) Niin elämys kuin seikkailukin ovat käsitteinä moniulotteisia, ja niiden soveltaminen käytäntöön saattaa olla joskus haastavaa mutta samalla hyvin antoisaa.

Mikä on elämys?

Kun metsään mäntykankaalle lähtee kävelemään, ei aluksi huomaa mitään outoa, kunnes äkkiä törmääkin kuoppaan. Pian löytyy toinen, sitten aina vain lisää ja lisää. Elämys on erikoinen, hetken aikaa miltei uskomaton.

Janne Vilkuna, Jyväskylän yliopiston museologian yliassistentti muinaisista pyyntikuoppalöydöksistä. (Vähätalo & Ruotsalainen 1996, 5.)

Elämys on käsitteenä nuori, ja useissa kielissä käsitettä sellaisenaan ei edes ole olemassa. Englannissa käänös on *experience*, kokemus. Myös ranskan ja italian kielissä puhutaan kokemuksesta (ransk. *expérience*, ital. *esperienza*), ja monissa muissakin valtakielissä on olemassa ainoastaan kokemuksen käsite. Elämyksen sisältöä onkin mahdotonta selittää tyhjentävästi millään kielellä. (Väyrynen 2010, 21–22.)

Vähätalon ja Ruotsalaisen (1996, 54) mukaan elämys on voimakas tunne, joka syntyy aistien vastaanottaman viestin tuloksena. Viestin aiheuttama reaktio riippuu aina yksilöstä. Elämys onkin aina henkilökohtainen kokemus (Verhelä & Lackman 2003, 34). Myös Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus (2009) määrittää elämyksen henkilökohtaisena, yleensä ainutkertaisena, positiivisena, muistijäljen jättävänä kokemuksena. Nykysuomen sanakirjan mukaan elämys on voimakkaasti vaikuttava kokemus tai muu tapahtuma, joka tekee voimakkaan vaikutuksen. Myös Perttula (2007, 56) kuvailee elämystä osuvasti ihmiselle itselleen erittäin tärkeänä kokemuksena. Tämä johtaa siihen, että muut ihmiset saattavat

yllättyä siitä, mitä elämyksen kokija pitää elämyksenä. Toisille itsestäänselvät asiat voivat olla elämyksiä jollekin toiselle. Esimerkiksi lontoolainen liikemies kokee Big Benin näkemisen jokapäiväisellä työmatkalla eri tavalla kuin ulkomaa-
lainen matkailija, joka on haaveillut pitkään sen näkemisestä.

Elämys voidaan nähdä myös hyvin toisenlaisena, laajana käsitteenä. Väyrynen (2010, 20, 30–32) puhuu elämisyhteiskunnasta, elämysmarkkinoista ja elämysteollisuudesta. Elämyksien tuottaminen elämysmatkojen ja seikkailun kautta on kasvava ala. Internet ja sosiaalinen media mahdollistavat keinotekoista yhteisöllisyyttä sekä hyvässä että pahassa. Elämisyhteiskunnassa luodaan mielikuvia ja ihmiset saadaan ostamaan enemmän ja kalliimmalla hinnalla. Myytit ja kertomukset tuovat tuotteille ja palveluille lisäarvoa, ja näin elämysteollisuus onkin noussut tärkeäksi osaksi tavaroiden ja palveluiden tuotantoa. Elämyshakuista nyky-yhteiskuntaa kuvaa myös välittömän onnen etsiminen. Pitkän tähtäimen suunnitelmista luovutaan ja vastinetta rahalle halutaan saada heti. Tulokset eivät kuitenkaan aina ole odotusten mukaisia, ja nykyihmiset eivät ole Väyrysen mukaan kovin onnellisia. Väyrynen pitää elämisyhteiskuntaa kulutuksen uutena muotona, joka ei takaa onnellisuutta.

Elämyksen elementit

Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEO (2009) jakaa elämyksen kuuteen elementtiin. Nämä ovat yksilöllisyys, aitous, tarina, moniaistisuus, kontrasti ja vuorovaikutus. Yksilöllisyydellä tarkoitetaan tuotteen ainutkertaisuutta ja sitä, miten tuote on räätälöity kunkin asiakkaan tarpeisiin. Tuotteen aitous kertoo, onko tuote aito ja uskottava. Uskottava ja hyvinkerrottu tarina tuo kokemukseen sisältöä. Moniaistinen tuote on koettavissa mahdollisimman monin aistein. Kontrastilla tarkoitetaan tuotteen erilaisuutta ja eksoottisuutta arkeen verrattuna. Vuorovaikutteisuutta voi olla oppaan tai muiden asiakkaiden tai molempien kanssa. Elämyksellinen tuote sisältää parhaillaan kaikki kuusi elementtiä.

Kokemuksen tasoja on kuvailtu pystykolmion avulla, jossa on viisi eri tasoa (KUVIO 1.) Motivaation tasolla tuotteesta kiinnostutaan ja fyysisellä tasolla tuote

aistitaan. Älyllisellä tasolla opitaan jotain uutta. Elämys koetaan vasta emotionaalisisella tasolla, ja jos henkinen taso saavutetaan, koetaan henkilökohtainen muutos ja kehittyminen elämyksen kautta. Viimeinen taso on haasteellinen, ja se voi olla vaikea saavuttaa. (LEO 2009.)

Elämyskokemusta ei voi koskaan taata, sillä se on jokaisen yksilön henkilökohtainen kokemus, mutta jos elämyksen kaikki kuusi elementtiä ovat saavutettavissa, ovat puitteet parhaat mahdolliset.

KUVIO 1. Elämuskolmio (LEO – Elämuskolmio, 2009.)

Seikkailu kokemuksena

”Käsite seikkailu on mahdoton määritellä. Jos seikkailu olisi määriteltävissä, niin seikkailua ei synny”. (Kangasniemi 2009, 3.)

Suomen kielen perussanakirjan (1994, 40) mukaan seikkailu on epätavallinen, jännittävä tai vaarallinen tapahtuma(sarja) (Fossi & Jokinen 1997, 30). Hunt (1989) kuvaa seikkailua haasteellisena mielen, sielun ja fyysisen kehon kokemuksena. Tärkeää on, ettei seikkailun lopputulosta voi ennakoita. Lopputulokseen vaikuttaa seikkailuun osallistuvien yksilöiden halu toimia ja paneutua tehtävään.

(Cavén 1992, 62; Kangasniemi 2009, 3). Heinonen (1995) toteaa, että yksilön kykyyn kokea seikkailu vaikuttaa myös aikaisempi kokemustausta, ikä sekä elämäntilanne. (Fossi & Jokinen 1997, 30–31.)

Seikkailu voi olla muutakin kuin kiipeilyä tai laskuvarjohyppäämistä. Se voi olla mitä tahansa toimintaa, missä fyysinen ja henkinen toiminta kohtaavat. Lisäksi seikkailuun liittyy vahvasti ympäristö. Yleensä toiminta tapahtuu luonnossa ja ympäristön olosuhteet onkin otettava aina huomioon, kun seikkailua suunnitellaan. (Joensuu 1992, 8.) Yksi oleellinen osa seikkailua on haasteiden vastaanottaminen. Seikkailussa tulisi selviytyä uudesta, vaativasta tehtävästä ja kohdata omat rajat ja kyvyt sekä saavuttaa huippuelämys. Seikkailun avulla voidaan parhaillaan kehittää emotionaalisia, kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja. Seikkailun myötä myös itsetunto vahvistuu ja minäkuva paranee. (Cavén 1992, 62.) Ewert ja Garvey (2007) ovat sitä mieltä, että osallistuminen seikkailutoimintaan kehittää henkistä kasvua ja edistää ihmissuhteita sekä ryhmässä toimimista (Anderson ym. 2010, 121).

Seikkailutoiminta sisältää siis haastavia aktiviteetteja, joiden avulla ryhmä tai yksilö pääsee ylittämään rajojaan. Aktiviteetit ovat yleensä erilaisia leikkejä, luottamusharjoitteita, retkeilytaitoja, ongelmanratkaisua tai erilaisia köysi- ja kiipeilytehtäviä. Seikkailuun liittyy riskejä, mutta sen tulee olla aina turvallinen. (Kangasniemi 2009, 3.)

Seikkailun tunnekokemus voidaan jakaa kolmeen osaan: toimintaan motivoituminen, huippu ja lasku. Nousuvaiheessa koetaan usein epävarmuutta, odotusta, haasteita, riskejä, valmistautumista ja jännitystä. Huomio kiinnittyy eteenpäin varsinaiseen toimintaan. Huippuvaiheessa yksilön tunteet ovat pinnalla, ja hänen reagointinsa on nopeaa. Toiminnasta selviytyminen on tärkeää, ja huomio on juuri siinä hetkessä. Laskuvaiheessa yksilö on saavuttanut onnistumisen tai epäonnistumisen kokemuksen. (Fossi & Jokinen 1997, 32–33.)

Ohjaajan rooli seikkailutoiminnassa

Turvallinen seikkailu perustuu hyvään ohjaukseen. Ammattitaitoisella ohjaajalla on kokemusta, ja hän hallitsee hyvin yhden tai useamman seikkailulajin. Hän haluaa ja pystyy kehittymään ohjaajana. Hyvä ohjaaja osaa myös huolehtia koko ryhmän turvallisuudesta. (Lehtonen, Mäkelä, Pulli 2007, 127.) Ohjaajalle tärkeää on myös huolehtia ulkoasusta ja antaa positiivinen kuva itsestään ja toiminnasta kielenkäytöllään ja käyttäytymisellään (Verhelä & Lackman 2003, 201).

Vaikka ohjaaminen onkin olennainen osa kokonaisuutta, syntyy elämys aina ohjattavan omasta kokemuksesta, jolle ohjaaja pyrkii luomaan edellytykset. Ryhmän tarpeiden tyydyttäminen on peruslähtökohta ohjaustoiminnalle. Ohjaajan on tunnettava toiminnan sisältö ja suunniteltava toiminta ennakkoon turvallisuus ja ympäristö sekä aikataulu huomioiden. (Verhelä & Lackman 2003, 197–198.)

Ohjaajalta tulisi myös löytyä omakohtaista kokemusta niistä lajeista, joita hän aikoo ohjata. Omien kokemusten kautta saa aivan erilaisen kuvan ohjattavien tunteista ja oppimisprosesseista. Jos ohjaaja on esimerkiksi itse ollut osana ryhmää, jolle on vedetty luottamusharjoitteita, hän pystyy helpommin samaistumaan asiakkaisiinsa, joille tilanne saattaa olla uusi ja jännittävä. Omat kokemukset kehittävät teknisiä ja sosiaalisia taitoja sekä oppimista. Omilla retkillä koetaan myös onnistumisia ja epäonnistumisia sekä kohdataan erilaisia ihmisiä. Monipuoliset kokemukset luovat hyvän pohjan ohjaustoiminnalle. (Lehtonen ym. 2007, 128.)

Kokemuksen lisäksi ohjaajan tulee tuntea itsensä ja ymmärtää omat ohjausvalmiudet. Hänen tulee osata tehdä päätöksiä ja tunnistaa riskit. Seikkailuohjaajan ei tarvitse osata jokaista lajia leikeistä kalliokiipeilyyn, mutta hänen tulee tunnistaa taitonsa toimia kunkin lajin parissa, jotta riskitilanteita ei pääsisi syntymään. Vähemmänkin kokenut ohjaaja voi ohjata esimerkiksi luottamusharjoituksia, mutta melontaretkelle tarvitaan jo enemmän kokemusta ja tietoa. Omien taitojen tunnistamisen lisäksi hyvä ohjaaja osaa tunnistaa ohjattavien taidot. Ryhmässä voi olla hyvinkin eritasoisia yksilöitä, ja hyvä ohjaaja osaa valita kullekin ryhmälle sopivan tasoisia haasteita. Ohjaajan tulee myös tunnistaa toimintakyvyn heikkenemi-

nen esimerkiksi väsymyksen myötä ja osattava lopettaa toiminta silloin, kun kaikilla on vielä energiaa jäljellä. (Lehtonen ym. 2007, 130, 133.)

Myös Verhelä ja Lackman (2003, 200) muistuttavat, että jokaista ohjattavaa kohdellaan yksilönä, ja heistä tulee olla aidosti kiinnostunut. Lehtonen ym. (2007, 133) painottavat, että seikkailutoiminnan ohjaajan on myös ymmärrettävä ohjattavaan. Heille kokemus on uusi, ja he ovat todennäköisesti vieraassa ja oudossa ympäristössä. Usein pelko ja jännitys jätetään huomioimatta liian helposti. Ketään ei saisi yllyttää tekemään mitään, mihin fyysiset edellytykset riittäisivät, mutta mikä tuntuu ylivoimaisen pelottavalta. Epäonnistuessaan tehtävä saattaa tuottaa voimakkaan negatiivisen kokemuksen.

Ongelmanratkaisu on olennaista seikkailutoiminnassa, mutta joskus ohjattava saattaa joutua tilanteeseen, jossa ei pysty itse ratkaisemaan ongelmaa (Lehtonen ym. 2007, 130). Ongelmat kuitenkin pyritään ratkaisemaan, ja kuunteleminen onkin yksi ohjaajan tärkeimmistä taidoista (Verhelä & Lackman 2003, 200). Ohjaajalla on tärkeä rooli tunnistaa ongelmatilanne ja auttaa ryhmää jatkamaan. Tarpeetonta ohjaamista tulisi kuitenkin välttää. Tärkeää on, että ryhmä saa toimia itsenäisesti mahdollisimman pitkälle. (Lehtonen ym. 2007, 130.) Ohjaajan tulisikin tarjota ryhmälle erilaisia toimintatapoja ja puitteet seikkailun kokemiseen, muttei puuttua liikaa toimintaan (Seaman 2005, 302). Hyvät puitteet rakentuvat ympäristöstä ja varusteista. Kun varusteet ja välineet ovat kunnossa, sujuu toiminta huomattavasti paremmin. Joskus yksilön voi olla vaikeaa hahmottaa, että ongelmat johtuvat ympäristöstä tai varusteista, ja hän voi helposti alkaa syyttää itseään epäonnistumisista. Ammattitaitoinen ohjaaja osaa valita oikeat välineet, jotta seikkailusta tulee paras mahdollinen kokemus ohjattaville. (Lehtonen ym. 2007, 131.)

Myös ympäristön valinta vaikuttaa ohjattavien onnistumisen kokemuksiin. Myrskyvä meri ei ole paras paikka opetella melomista. Ohjattavat saattavat kokea ympäristön hyvin erilaisena kuin ohjaaja, joka on tottunut korkeisiin kallioihin ja pimeään metsään. Sääoloille kukaan ei mahda mitään, mutta etukäteen voi varautua sadekuuroihin tai sään viilenemiseen. (Lehtonen ym. 2007, 132.)

Ulkoiluturvallisuus

Turvallisuus on ehdottoman tärkeää seikkailu- ja elämystoiminnassa. Nykysuomen sanakirjan mukaan turvallisuus tarkoittaa ”turvallisuuden tunteen aiheuttavaa ja luottamusta herättävää”. Vaara on puolestaan onnettomuuden tai vahingon uhka tai todennäköisyys. Turvallisuus liittyy vahvasti tunteisiin, ja niinpä esimerkiksi turvattomuuden tunne voi ilmetä pelkona. (Verhelä 2004, 192.)

Verhelä (2004, 195–197) muistuttaa osuvasti, että kaikki toimintaan osallistuvat ihmiset, niin ohjaajat kuin ryhmän jäsenetkin, vaikuttavat turvallisuuteen. Ihmisten asenteet ja toiminta on otettava huomioon. Etenkin ohjaajien asenteet vaikuttavat turvallisuuden tunteeseen. Perehdytys ja ohjeistus on tärkeä osa seikkailutoimintaa, ja välineiden ja kaluston on oltava ehdottomasti kunnossa, ja niitä tulee huoltaa säännöllisesti. Turvallisuussuunnittelussa on myös otettava huomioon toimintaympäristö, johon kuuluu se fyysinen ympäristö, missä toiminta tapahtuu, olosuhteet, vuorokauden aika sekä sää. Toiminnallista päivää järjestettäessä tulee lisäksi ottaa huomioon osallistujien lukumäärä, osallistujien ikä, kunto ja terveydentila sekä osallistujien taidot.

Hyvä ohjaaja on esimerkki koko ryhmälle, ja hänen toiminnastaan huomaa turvallisen otteen. Ohjaajan tulisi tuntea hyvin ympäristö missä toimitaan. Osallistuminen on aina vapaaehtoista, ja ketään ei pakoteta mihinkään. Ohjaajan tulisi luoda mahdollisimman turvallinen oppimisilmapiiri, jossa edetään pikkuhiljaa helpoista asioista vaikeampiin. Osallistujat saavat itse valita oman haastetasonsa. Jos ohjaaja on ryhmälle tuttu, psyykkisen turvallisuuden tunne yleensä kasvaa. Tällöin ohjaaja pystyy kannustamaan jokaista yksilönä. (Lehtonen ym. 2007, 134–135.)

Sosiaalinen turvallisuus syntyy ryhmän toiminnasta ja ilmapiiristä. Ohjaajan tulisi pyrkiä luomaan kannustava ilmapiiri arvioivan ja vertailevan sijaan. Joskus voi olla hyvin vaikeaa kieltäytyä annetusta tehtävästä koko ryhmän katsellessa ja arvostellessa, vaikei haluaisi kyseistä toimintaa suorittaa esimerkiksi pelon takia. Jos ryhmä kannustaa ja elää aidosti mukana, toiminnan suorittaminen saattaa muuttua helpommaksi. Onnistumisen kokemus on tällöin vahvempaa. Ryhmää

tulisikin muistuttaa siitä, että kieltäytyminen ei ole pelkuruutta vaan ennemminkin rohkeaa. (Lehtonen ym. 2007, 135–136.)

Elämys ja seikkailu osana ryhmätyöskentelyä

Elämys- ja seikkailutoiminnassa on tarkoitus oppia hyväksymään itsensä ja muut ryhmän jäsenet. Näin ryhmätyötaidot kehittyvät ja itsetunto kasvaa onnistumisen kokemusten myötä. (Kangasniemi, Reitti & Sillanpää-Reitti 2009, 5.) Elämyspedagogiikka onkin erinomainen ryhmätyöskentelyn väline. Sen avulla ryhmän jäsenet saadaan työskentelemään tiiviimmin yhdessä ja ryhmäläiset suhtautuvat toisiinsa positiivisemmin. Ryhmällä on yhteiset tavoitteet, jotka ovat riittävän haasteellisia mutta silti mahdollisia toteuttaa. (Kangasniemi ym. 2009, 8.)

Uuden ryhmän kanssa tulisi aluksi keskustella toiminnan sisällöstä ja asettaa yhteiset tavoitteet. Ryhmäläisillä voi olla erilaisia rooleja, mutta tulee kuitenkin muistaa, että jokainen ryhmän jäsen on yhtä tärkeä. Ryhmän jäsenten vuorovaikutus on tärkeää, ja kaikkien tulee pystyä kommunikoimaan kaikkien kanssa. Sanallinen viestintä ei ole välttämättä viestinnän ainoa keino. (Kangasniemi ym. 2009, 8.)

Tavoitteena on, että jokainen ryhmän jäsen tuntee kuuluvansa ryhmään, ja jokainen pystyisi tuomaan ryhmään omaa erityisosaamistaan. Tutussa ryhmässä jäsenet tuntevat toisensa nimeltä, ääneltä ja luonteeltaan. Tämä vahvistää ryhmähenkeä. Tehokkaassa ryhmässä yhden jäsenen ongelmat koskettavat kaikkia ja yhden epäonnistuminen vaikuttaa koko ryhmään. Hyvä ja toimiva ryhmä pystyy kuitenkin ratkaisemaan ristiriidat ja epäonnistumiset nopeasti ja hyvässä sovussa. (Kangasniemi ym. 2009, 8.)

Kun ryhmäläiset tuntevat yhteenkuuluvuutta, ryhmään kuulumisen tuo jokaiselle jäsenelle jotain palkitsevaa. Niinpä ryhmässä toimiminen auttaa jäsentämään ihmissuhteita, kun jokainen löytää paikkansa. (Kangasniemi ym. 2009, 8.)

TUOTTEEN RAKENTUMINEN

Komppulan ja Boxbergin (2002, 8–10) mukaan yritysten virkistyspäivät ovat yksi tärkeä tulonlähde matkailuyrittäjille. Nämä tuotteet muodostuvat erilaisista ohjelmapalveluista, eivätkä ne useinkaan sisällä yöpymistä. Niinpä asiakkaat ovat päiväkävijöitä, eivät varsinaisia matkailijoita. Useassa tapauksessa ei siis ole kyse matkailusta, koska virkistyspalvelut järjestetään yleensä omalla paikkakunnalla. Matkailu tapahtuu oman paikkakunnan ulkopuolella ja kestää vähintään 24 tuntia. Vaikka virkistyspäivä ei siis ole varsinaista matkailua, rinnastan sen tässä opinnäytetyössä matkailutuotteeseen. Tuote on sisällöltään ja idealtaan matkailutuotteen kaltainen, ainoastaan tarkoitus on erilainen.

Tässä luvussa käydään lyhyesti läpi, mikä on matkailutuote, ja mistä eri vaiheista palvelun tuotteistaminen koostuu. Lisäksi kerrotaan, miten tässä opinnäytetyössä järjestettävää virkistyspäivää on ideoitu ja kehitetty.

Elämyksellinen matkailutuote

Matkailutuote on asiakkaan subjektiiviseen arviointiin perustuva kokemus, jolla on tietty hinta ja joka syntyy prosessissa, jossa asiakas hyödyntää palvelun tarjoajien palveluja osallistumalla itse palvelun tuotantoprosessiin.

(Komppula & Boxberg 2002, 21)

”Hyvä matkailutuote on sellainen, johon tuottaja, asiakas sekä muut toimijatahot ovat tyytyväisiä” (Verhelä & Lackman 2003, 74). Hyvä matkailutuote muodostuu useasta prosessista, jotka kaikki vaikuttavat lopullisen tuotteen syntyyn. Prosessit ovat sekä näkyviä että näkymättömiä, mutta on muistettava, että asiakas kokee palvelun nimenomaan näkyvän tuotantoprosessin kautta. Vaikka taustavalmistelut olisi tehty huolellisesti, mutta palvelun näkyvä osa on asiakkaan mielestä huono, jää asiakkaalle huono kokemus koko palvelusta. (Gröönroos 2001, 81–82.)

Matkailutuote on palvelu, jota ei voi varastoida etukäteen. Palvelu tuotetaan ja kulutetaan samalla kertaa (Komppula & Boxberg 2002, 10). Hyvä matkailutuote

on aina asiakaslähtöinen, ja tavoitteena onkin tuottaa asiakkaalle tunnepohjainen elämys. Palvelun tuottaja ei voi yksin tuottaa elämystä, mutta hän voi tarjota sen syntymiseen tarvittavat puitteet. Tuottajan osa on vaativa, sillä milloinkaan ei voi tietää, miten asiakas kokee tuotteen, ja vastaako se hänen odotuksiaan. Tunteet vaikuttavat suuresti asiakkaan kokemukseen tuotteesta, ja siksi matkailutuotteen markkinointi voi olla hyvinkin vaikeaa. (Verhelä & Lackman 2003, 74; Komppula & Boxberg 2002, 29.)

Matkailutuotteet ovat siis palveluita, jotka ovat syntyneet tuotteistamisprosessin lopputuloksena. Matkailualalla tuotteistetaan esimerkiksi ravintolapalveluita, majoitusta tai kuljetusta. Suomessa on tuotteistettu laajojakin kokonaisuuksia, kuten sauna, kala, Joulupukki ja Kalevala (Karusaari & Nylund 2009, 78). Parantainen (2008, 11) kuvaa tuotteistamista työnä, jonka lopputuloksena asiantuntemus kehittyy myynti-, markkinointi- ja toimituskelpoiseksi palvelutuotteeksi. Asiakkaalle halutaan luoda helposti ostettavia palveluita, jotka ovat selkeitä kokonaisuuksia. Parantainen (2008, 88) muistuttaa, että kilpailijoista erottuminen on tärkeää, ja asiakkaalle tulisi tarjota jotain ainutlaatuista, mitä kukaan muu ei vielä tarjoa. Myös hyvä ja kekseliäs nimi saattaa vaikuttaa positiivisesti asiakkaaseen luomalla positiivisen kuvan tuotteesta ja yrityksestä.

Asiakkaalle hyvä palvelu on kokonaisvaltainen elämys, johon vaikuttavat tuotteen kaikki osat. Komppula ja Boxberg (2002, 11) jaottelevat matkailutuotteen viiteen osaan, joita ovat vetovoimatekijät, kohteen palvelut, saavutettavuus, mielikuvat ja hinta. Asiakkaan odotukset palvelusta vaikuttavat suuresti siihen, miten hän kokee lopullisen tuotteen. Jos yksikin osa palvelusta on asiakkaan mielestä huono, se vaikuttaa koko tuotteeseen. Hyvä palvelu saa aikaan positiivisen kokemuksen, ja palvelun hyvä toteutus antaa tuottajasta luotettavan ja turvallisen kuvan. (Verhelä & Lackman 2003, 75.) Asiakkaalle tärkeitä asioita ovat lisäksi tuotteen omaleimaisuus ja ostamisen helppous (Komppula & Boxberg 2002, 90). Tuottajan näkökulmasta tärkein asia on, että tuote kannattaa liiketaloudellisesti, on toistettavissa helposti, ja että se on helppo myydä. Hyvä tuote saa asiakkaan ostamaan tuotteen uudelleen. Hyvä tuote erottuu muusta tarjonnasta, ja siksi se voi myös maksaa hieman enemmän. Hyvä tuote on pitkäikäinen, ja se kiinnostaa kohderyhmää. (Verhelä & Lackman 2003, 75; Komppula & Boxberg 2002, 90).

Palvelun tuotteistaminen

Tuotteistaminen (KUVIO 2.) alkaa ideoinnista. Ideointia voidaan tehdä aivoriiveinä muiden kanssa tai esimerkiksi asiakaspalautteen perusteella. Yksi hyvä keino on myös benchmarking, eli muiden yritysten toimintaan tutustuminen ja vertaaminen oman yrityksen toimintaan. Suora kopioiminen ei ole hyvä ratkaisu, mutta muiden toiminnasta saattaa saada hyviä ideoita omaan tuotteeseen. Ideoinnissa on tärkeää muistaa asiakaslähtöisyys ja se, että uusi tuote täydentää yrityksen liikeideaa järkevällä tavalla. (Verhelä & Lackman 2003, 76–77.) Komppulan ja Boxbergin (2002, 100, 102) mielestä uusi tuote perustuu usein siihen, mitä yritys pystyy tekemään ja tarjoamaan. Yrityksessä tulisi miettiä, mitä henkilökunta osaa, mitä välineitä on jo entuudestaan käytettävissä, sekä millaiset resurssit ympäristö tarjoaa. Tällaisessa resurssianalysissä selvitetään myös yhteistyökumppanit ja heidän osaamisensa. Enonsaaren virkistyspäivä toteutetaan pitkälti niiden resurssien avulla, mitä Enonsaari tarjoaa. Ruokailu ja laivakuljetus hoituu yhteistyössä Camping Messilän ja sen yhteistyökumppaneiden kanssa.

Seuraavaksi idea muutetaan konkreettiseksi tuotteeksi. Tässä vaiheessa kerätään kaikki ideat, joiden avulla voidaan kehittää erilaisia tuotepaketteja. Esimerkiksi seikkailulliset aktiviteetit voivat tuottaa useita kymmeniä vaihtoehtoja asiakkaiden kokemustasosta, resursseista ja paikasta riippuen. (Komppula & Boxberg 2002, 102). Myös virkistyspäivä-tuotteesta voi kehittää useita erilaisia paketteja. Tuote on aivan erilainen, jos se järjestetään iäkkäälle asiakasryhmälle sisätiloissa, kuin jos se järjestetään nuorille aktiivisille osallistujille esimerkiksi saarella.

On tärkeää miettiä tuotteen kokonaistavoitteet, eli mitä tarvitaan, jotta asiakas kokee elämyksen. Palvelulle olisi hyvä miettiä teema, johon kokonaisuus perustuu. (Verhelä & Lackman 2003, 78.) Tässä vaiheessa tulee myös miettiä, mikä on elämyksen pääasiallinen sisältö, ja millä asioilla sitä täydennetään. Ydintuote voi olla vaikka laskeutuminen kalliolta, jota täydennetään ruokailulla ja majoituksella. (Komppula & Boxberg 2002, 102.) Asiakkaiden toiveet tulee selvittää mahdollisimman tarkkaan. Osallistujien lukumäärä, kuntotaso, taidot ja motivaatio vaikuttavat paljon siihen, millainen tuotteesta rakentuu. Myös vuoden- ja vuorokauden-aika vaikuttavat toteutukseen, samoin aika, jota tarvitaan ohjelman toteutukseen.

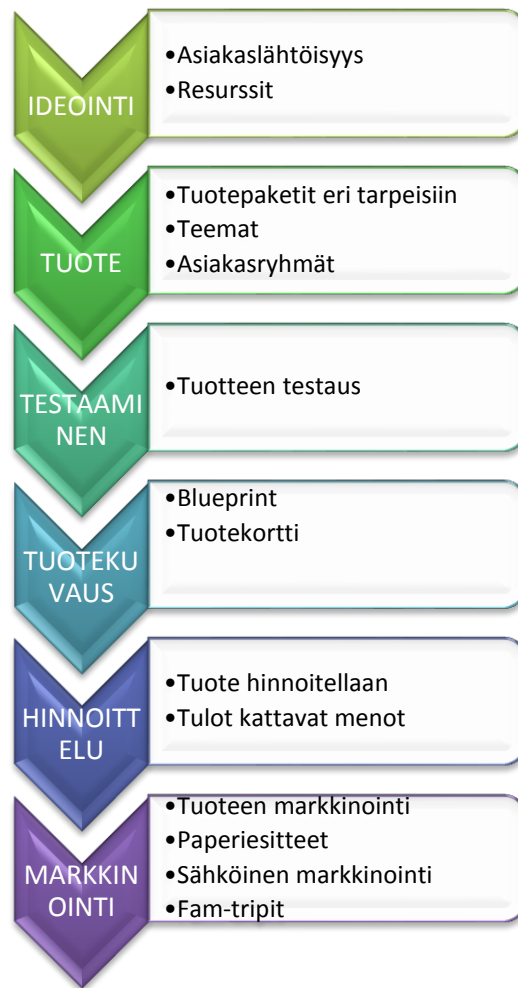
Menetelmät, kuten kilpailu, leikki, rastirata, teemaopastus, maastoruokailu tai tutkimustehtävä ovat tärkeä osa palvelua, ja ne tulee miettiä tarkasti etukäteen. Suunnittelussa on otettava huomioon myös käytännön asiat, kuten tarvittavat luvat, varusteet ja välineet sekä turvallisuusasiat. (Verhelä & Lackman 2003, 78.)

Verhelä ja Lackman (2003, 78) listaavat seuraavaksi vaiheeksi tuotteen testaamisen. Tässä vaiheessa tuotteen toimivuus testataan ja dokumentoidaan. Testaamisessa käytetään ulkopuolisia henkilöitä, joiden on helppo asettua asiakkaiden asemaan. Testaamalla saadaan selville tuotteen mahdolliset puutteet, ja ne voidaan korjata ennen varsinaisen tuotteen käyttöönottamista.

Testaamisen jälkeen tuotteesta laaditaan mahdollisimman tarkka tuotekuvaus, jossa selviää palvelun eri vaiheet. Tuotekuvauksen avulla päällekkäisyyksiltä vältytään. Tämä on erityisen tärkeää varsinkin silloin, jos tuotteen toteutuksessa on mukana enemmän kuin yksi yrittäjä. Tuotekaaviosta käytetään nimitystä blueprint. Blueprintistä selviää esimerkiksi se, kuinka kauan kuhunkin aktiviteettiin on varattu aikaa siirtymisineen, sekä missä mikäkin toiminto tapahtuu. Blueprinttauksen lisäksi tuotteesta on hyvä tehdä tuotekortti tai tuoteseloste henkilökuntaa ja jälleenmyyjiä varten. Tuotekortista selviää palvelun yksityiskohtaiset tiedot, kuten tuotteen nimi ja tuotekuvaus, tuotteen sisältö, asiakkaat, hinta sekä jakelu ja saataavuus. Tuotekortin avulla tuote on helppo esitellä asiakkaalle, ja laatutaso pysyy samana. Ideana on, että asiakas pystyy muodostamaan tuotteesta selkeän kuvan ja osaa varautua esimerkiksi sääolosuhteiden muutoksiin. (Verhelä & Lackman 2003, 79; Komppula & Boxberg 2002, 102–104.)

Testaamisen ja tuotekuvauksen laatimisen jälkeen päästään hinnoittelemaan sekä markkinoimaan ja myymään tuotetta. Hinnoittelussa on tärkeää muistaa, että hinta kattaa kaikki kulut ja siitä jää vielä yrittäjälle voittoa. (Verhelä & Lackman 2003, 82.) Valmista tuotetta voi markkinoida monin eri keinoin, kuten paperiesitteillä ja nykyään yhä enemmän sähköisessä muodossa. Muita kanavia ovat esimerkiksi messut ja näyttelyt. Asiakasyrittäjien edustajille voidaan järjestää omasta palvelusta tutustumismatkoja, eli fam-trippejä (familiarization trip). Näin omaa tuotetta saadaan mahdollisesti markkinoitua eteenpäin edullisesti. (Verhelä & Lackman

2003, 84.) Tässä työssä ei puututa tarkemmin hinnoitteluun tai markkinointiin, sillä pääpaino on tapahtuman järjestämisessä.

KUVIO 2. Palvelun tuotteistaminen

Enonsaaren virkistyspäivän ideointi ja kehittäminen

Tässä opinnäytetyössä järjestetään virkistyspäivä toukokuussa 2011 Enonsaarella Hollolassa. Idea virkistyspäivään lähti Hyvinkään sairaalan työntekijöiden aloitteesta. He toivoivat luonnossa tapahtuvaa ja yhteishenkeä kohottavaa toimintaa. Myös se, että opiskelen elämysmatkailua vaikutti siihen, että aktiviteetit tulisivat olemaan seikkailu- ja elämyspainotteisia.

Komppula ja Boxberg (2002, 101) listaavat esimerkkejä erilaisten palvelukonsepttien kehittämiseksi. Tällaisen listauksen avulla voidaan miettiä tuotteita jollekin tietylle asiakasryhmälle matkan tarkoituksen ja motiivien mukaan. Enonsaaressa järjestettävä virkistyspäivä on suunnattu sairaalan työntekijöille, ja tarkoitus on henkilökunnan virkistäytyminen ja työmotivaation parantaminen. Matkan motiivina on yhdessäolo ja hauskanpito. Tuotteen idea on positiivisen yhdessäolon ja tekemisen tuottama mielihyvä ja yhteenkuulumisen tunne.

Uusien tuotteiden ideoinnin tulisi aina lähteä asiakkaan tarpeista (Verhelä & Lackman 2003, 77). Tässä työssä keskitytään yhteen tiettyyn asiakasryhmään eli Hyvinkään sairaalan työntekijöihin, mutta aktiviteetit soveltuvat hyvin myös esimerkiksi muille työyhteisöille tai yrityksille. Usein yrityksille myytävät matkailutuotteet räätälöidään tapauskohtaisesti asiakkaiden mukaan (Komppula & Boxberg 2002, 101). Virkistyspäivän ideointi lähti asiakkaiden toiveiden kuuntelemisesta. Asiakkaat halusivat jotakin erilaista yhteistä toimintaa perinteisen ravintolailan sijaan. He myös toivoivat, että päivän aikana kaikki pääsisivät toimimaan kaikkien kanssa, sen sijaan, että samat henkilöt lyöttäytyvät aina yhteen. Toiveissa oli myös luonnossa tapahtuva toiminta, yhteishenkeä kohottavat, hauskat aktiviteetit sekä ruokailu päivän päätteeksi. Ideointivaiheessa hain inspiraatiota tutkimalla virkistyspäiviä järjestävien yritysten internet-sivuja. Etsin leikkejä ja aktiviteetteja myös alan kirjallisuudesta ja internetistä. Loppujen lopuksi päädyin itseläni entuudestaan tuttuihin aktiviteetteihin. Keskustelin Camping Messilän henkilökunnan kanssa ruokailusta ja sovin laivakuljetuksesta Enonsaareen. Lisäksi juttelin paljon Hyvinkään sairaalan työntekijöiden kanssa, ja mietimme yhdessä minkälaisia aktiviteetteja he toivovat, ja minkälaisella aikataululla päivä viedään läpi.

Sen lisäksi, että tuote on asiakaslähtöinen, uuden tuotteen tulisi myös tukea yrityksen liikeideaa järkevällä tavalla (Verhelä & Lackman 2003, 77). Virkistyspäivä soveltuu Camping Messilän ohjelmatarjontaan, sillä ohjattu virkistyspäivä on tuote, jota ei vielä ole tarjolla. Puitteet ovat hyvät, mutta ohjatut aktiviteetit ovat tois-
taiseksi puuttuneet.

Virkistyspäivän käytännön suunnittelu lähti tavoitteiden miettimisestä. Verhelän ja Lackmanin (2003,77) mukaan tulee pohtia, mitä asiakkaan halutaan kokevan, tekevän ja aistivan. Lisäksi selvitetään aikatekijät ja toimintaympäristö sekä käytännön asiat. Asiakkaat eli Hyvinkään sairaalan röntgenin työntekijöistä koostuva joukko oli hyvin motivoitunutta ja odotuksena oli viettää mukava päivä Enonsaaressa. Kuntotasoltaan osallistujat olivat eritasoisia, joten aktiviteetit eivät saaneet olla fyysisesti liian rankkoja. Osallistujia oli yhteensä 22.

Virkistyspäivä järjestettiin perjantaina toukokuun 13. päivä. Työntekijät saapuivat suoraan Hyvinkäältä Messilään. Virkistyspäivä alkoi kello 13 ja loppui kello 19. Kevät on jo melko pitkällä toukokuun puolella välissä, mutta huonoon säähän oli silti varauduttava. Aktiviteeteissa tarvittavat välineet ja varusteet, kuten lankut ja sokkoliinat vietiin saareen etukäteen. Turvallisuus huomioitiin ottamalla saareen mukaan ensiapuvälineet. Tuotteesta oli tehty riskianalyysi (LIITE 5) ja turvallisuussuunnitelma (LIITE 6). Menetelminä käytettiin erilaisia leikkejä ja ryhmäytymisharjoitteita, jotka oli testattu etukäteen opiskelijaryhmillä. Tuotteesta tehtiin blueprint ja tuotekuvaus, joista selviää tarkat aikataulut, ja jotka helpottavat lähinnä ohjaajien työskentelyä.

VIRKISTÄVÄ SEIKKAILU - VIRKISTYSPÄIVÄN SUUNNITELMARUNKO JA TOTEUTUS

Enonsaaren virkistyspäivän suunnittelu alkoi hyvissä ajoin tammikuussa 2011. Tarkoitus oli suunnitella ja toteuttaa erilainen elämispäivä Hyvinkään röntgenin työntekijöille perinteisen ravintolaillan sijaan. Kohderyhmä määrää pitkälle millaiseksi tuote rakentuu, ja siksi kävin paljon keskusteluja työntekijöiden kanssa heidän toiveistaan ja tavoitteistaan. Lisäksi etsin tietoa alan kirjallisuudesta ja internetistä. Suunniteluvaihe vei paljon aikaa, sillä halusin tehdä päivästä ikimuis-toisen ja onnistuneen. Päivä toteutui odotusten mukaisesti, ja asiakkaat olivat tyytyväisiä. Joitain asioita olisi voinut tehdä toisin, mutta kaikenkaikkiaan virkistyspäivä sujui erittäin hyvin.

Kohderyhmä

Toiminnallisessa opinnäytetyössä kohderyhmän määrittäminen on erittäin tärkeää, koska tuote tehdään aina jollekin tai jonkun käytettäväksi, ja tavoitteena on ihmisten osallistuminen toimintaan. (Vilkkä & Airaksinen, 2003, 38.) Tuotteet kohdennetaan tietylle ryhmälle tiettyyn tarkoitukseen. Tuotekehitys ei voi perustua siihen, että kaikille tarjotaan kaikkea. Asiakasryhmät ovat erilaisia, ja tietylle ryhmälle kohdistettu tuote tarjoaa enemmän elämyksiä ja lisäarvoa juuri sen ryhmän asiakkaille. (Komppula & Boxberg 2002, 100.) Tässä työssä kohderyhmä on Hyvinkään sairaalan röntgenin työntekijöistä koostuva ryhmä. Osallistujien lukumäärä oli 22 ja ikähaarukka 25–55. Suurin osa kohderyhmästä työskentelee röntgenhoitajina ja on naisia. Mukana oli myös kaksi miestä. Kohderyhmän toiveita oli kuunneltu tarkasti etukäteen, ja tuote on pyritty rakentamaan niin, että jokainen viihtyisi ja tuntisi olonsa hyväksi. Ketään ei haluta sulkea ulkopuolelle, ja aktiviteetit on suunniteltu niin, että kaikki halukkaat voivat osallistua niihin. Ketään ei kuitenkaan pakoteta tekemään mitään. Tärkeintä on yhdessäolo ja hyvän ilmapiirin luominen. Tämä tuote on suunniteltu nimenomaan tälle asiakasryhmälle, mutta sitä voi halutessaan muokata myös muille ryhmille sopivaksi.

Riskianalyysi

Turvallisuus on yksi tärkeimmistä asioista asiakastilaisuuksia järjestettäessä. Enonsaaren virkistyspäivää varten on tehty riskianalyysi (LIITE 5), josta selviää yleisimmät riskit ja toimenpiteet, joilla nämä voidaan ehkäistä. Tämänäyttöisessä tapahtumassa voi olla paljon erilaisia uhka- ja vaaratilanteita, kuten esimerkiksi kompastuminen tai veden varaan joutuminen. Sää ja osallistujien ikä vaikuttaa paljon. Riskeihin tulee varautua hyvin ja suunnitella etukäteen, miten toimitaan vaaratilanteessa. Myös asiakastyytyväisyys on hyvä, kun turvallisuusasiat ovat kunnossa.

Virkistyspäivää tai mitä tahansa tilaisuutta järjestettäessä suurin vastuu on ohjaajilla, mutta myös asiakkaiden vastuulla on paljon asioita, ja jokaisen oma suhtautuminen ja ajatusmallit vaikuttavat suuresti tilaisuuden viihtyisyyteen ja turvallisuuteen. Verhelä (2004, 195–197) muistuttaakin osuvasti, että kaikki toimintaan osallistuvat ihmiset, niin ohjaajat kuin ryhmän jäsenetkin, vaikuttavat turvallisuuteen. Ihmisten asenteet ja toiminta on otettava huomioon. Etenkin ohjaajien asenteet vaikuttavat turvallisuuden tunteeseen. Perehdytys ja ohjeistus on tärkeä osa seikkailutoimintaa, ja välineiden ja kaluston on oltava ehdottomasti kunnossa, ja niitä tulee huoltaa säännöllisesti. Seikkailullisiin aktiviteetteihin kuuluu yleensä paljon erilaisia liikuntalajeja ja -harjoitteita, joten myös tilojen ja rakennusten tulee olla kunnossa. Käytettävät välineet on testattava säännöllisesti. Jokaisen ohjaajan tulee tietää, mistä löytyy välineet ja sammuttimet sekä miten rakennuksista poistutaan vaaran uhatessa. Nämä tiedot tulee löytyä myös turvallisuussuunnitelmasta. Paikalla olisi hyvä olla useita eritasoisia henkilöitä, etenkin tämänäyttöisessä tapahtumassa, jossa vahinkoja voi sattua helposti.

Turvallisuusasioista huolehtiminen on tärkeää tapahtuman viihtyisyyden ja myös työkyvyn ylläpitämisen kannalta. Kun turvallisuusasiat ovat kunnossa, ja riskit on ennaltaehkäisty, viihtyvyys kaikkien osanottajien, niin ohjaajien kuin asiakkaidenkin kannalta kasvaa. Ohjaaja voi toimia paremmin, kun asioista on huolehdittu etukäteen, ja vaaratilanteen sattuessa ohjaaja on valmis toimimaan välittömästi. Ennaltaehkäisyllä ja vaaratilanteiden välttämällä voidaan saavuttaa paljon. Loppujen lopuksi jokainen on itse vastuussa omasta tekemisestään.

Tuotteen osat

Enonsaaren virkistyspäivä rakentuu useasta osasta: Kuljetukset Hyvinkäältä Messilään, laivakuljetukset Enonsaareen ja takaisin, aktiviteetit saarella sekä ruokailu Enonsaaren vanhassa huvilarakennuksessa. Lopuksi kerätään vielä sekä suullinen että kirjallinen palaute päivän onnistumisesta. Ydintuote on ryhmäytymisaktiviteetit saarella, joiden tavoitteena on yhteenkuuluvuuden lisääminen. Kuljetuksen Hyvinkään ja Messilän välillä asiakkaat hoitavat itse. Laivamatkat ja ruokailut hoidetaan yhteistyössä Camping Messilän kanssa. Ydintuotteen suunnittelun hoidin pääsääntöisesti itse, tosin asiakkaita kuunnellen ja heidän toiveitaan kunnioittaen. Aktiviteetit ovat sellaisia, että jokainen pystyy osallistumaan niihin halutessaan. Lopussa kerätään vielä palaute ja käydään päivä läpi asiakkaiden kanssa. Päivän läpikäynti ja palautekeskustelu on tärkeää suorituksen jälkeen. Näin päästään tehokkaaseen lopputulokseen, ja ryhmä pääsee keskustelemaan asioista, jotka ovat ehkä jääneet vaivaamaan. (Kangasniemi ym. 2009, 10.)

Virkistyspäivän toteutus

Enonsaaren virkistyspäivä toteutettiin perjantaina 13. toukokuuta 2011. Sää oli aurinkoinen ja lämmin. Enonsaari on paikkana todella sopiva virkistyspäivän järjestämiseen. Puitteet ovat erinomaiset. Pihapiirissä on tilaa tehdä erilaisia aktiviteetteja isommankin ryhmän kanssa. Lisäksi saarta kiertää luontopolku, jota voi hyödyntää monellakin eri tavalla. Tällä kertaa luontopolulle järjestettiin leikkimielinen rastikisailu (LIITE 10). Virkistyspäivän tavoitteena oli tuottaa osallistujille mieleenpainuva päivä ja parantaa yhteishenkeä elämyksellisten ja seikkailullisten aktiviteettien avulla (LIITE 9). Joesuun (1992, 8) väitteen mukaan seikkailu voi olla mitä tahansa toimintaa, missä fyysinen ja henkinen toiminta kohtaavat. Lisäksi seikkailuun liittyy vahvasti ympäristö. Yleensä toiminta tapahtuu luonnossa. Tähän voin täysin yhtyä, sillä mielestäni seikkailu voi olla muutakin kuin kallio-kiipeilyä tai laskuvarjohyppyä. Seikkailussa on tärkeää haasteiden vastaanottaminen, ja tämä toteutui hyvin Enonsaarella.

Virkisyspäivä alkoi kello 13. Asiakkaat saapuivat aikataulun mukaisesti Hyvinkään sairaalalta Camping Messilään. Ohjasin asiakkaat sisään Messilän kahvioon, missä esittelin lyhyesti itseni ja kerroin mistä on kyse. Sen jälkeen oli vuorossa tervetulokahvit ja -sämpylät. Kahvittelun jälkeen siirryimme laiturille, jossa laiva oli jo odottamassa. Laivamatka Enonsaareen kesti noin 15 minuuttia, ja matkan aikana kerroin tarkemmin, mitä saarella tultaisiin tekemään ja missä aikataulussa. Samalla esittelin Lahden kaupunkia ja kerroin Enonsaaren historiasta.

Alusta alkaen tunnelma oli rento. Ihmiset olivat hyvällä tuulella ja innostuneita päivän ohjelmasta. Kangasniemi (2009, 3) kirjoittaa seikkailutoiminnan sisältävän haastavia aktiviteetteja, joiden avulla ryhmä tai yksilö pääsee ylittämään rajojaan. Aktiviteetit ovat yleensä erilaisia leikkejä, luottamusharjoitteita, retkeilytaitoja, ongelmanratkaisua tai erilaisia köysi- ja kiipeilytehtäviä. Seikkailuun liittyy riskejä, mutta sen tulee olla aina turvallinen. Valitsinkin enonsaareen erilaisia luottamusharjoitteita ja ongelmanratkaisutehtäviä, jotka ovat kuitenkin turvallisia suorittaa mutta sopivan haasteellisia.

Saarella ensimmäinen aktiviteetti oli ihmissolmu (LIITE 9/1), joka sujui hyvin ja sai ihmiset rentoutumaan. Halusin nimenomaan toteuttaa sellaisia elämyksellisiä tehtäviä, joissa koko ryhmä osallistuu yhdessä tekemiseen, eikä kukaan joudu toimimaan yksin. Ihmissolmun jälkeen oli vuorossa suon ylitys (LIITE 9/1). Tässä kohtaa ryhmä jaettiin kahtia, ja syntyi pientä kilpailua. Ohjaajana pääsin jo nyt näkemään, miten eri roolit jakautuvat ryhmässä. Verhelä ja Lackman (2003, 197–198) muistuttavat, että ryhmän tarpeiden tyydyttäminen on peruslähtökohta ohjaustoiminnalle. Ohjaajan on tunnettava toiminnan sisältö ja suunniteltava toiminta ennakkoon huomioiden turvallisuus ja ympäristö sekä aikataulu. Tähän pyrin myös omassa ohjaustoiminnassani. Halusin olla ohjaajana läsnä kuitenkin puutumatta liikaa ryhmän toimintaan. Alusta alkaen ryhmän johtohahmot erottuivat selkeästi, samoin taustalle vetäytyjät. Pyrin jakamaan joukkueet eri tavoin jokaiseen tehtävään, jotta rooleja saataisiin muutettua, eivätkä samat ihmiset ota johtoa jatkuvasti. Seuraavana tehtävänä oli lankulla seisominen (LIITE 9/1), jonka avulla myös jaoin ryhmän pienempiin joukkueisiin. Missään vaiheessa ryhmä ei päässyt vapaasti valitsemaan joukkueita, vaan ne jaettiin sattumanvaraisesti.

Tämä oli ollut myös asiakkaiden toiveena, sillä työympäristössä yhdessä toimivat aina samat ihmiset, ja nyt haluttiin tutustua paremmin myös muihin.

Seuraavaksi oli vuorossa päivän ensimmäinen sokkotehtävä, huuto-ohjaus (LIITE 9/1). Uskalsin ottaa sokkotehtäviä mukaan, koska ryhmä on toisilleen entuudestaan tuttu. Tässä tehtävässä punnittiin ryhmäläisten luottamusta toisiinsa. Sokkona toimivalla oli koko ajan toinen ryhmän jäsen turvaamassa mukana, jotta kaatumisilta ja törmäyksiltä vältyttäisiin. Turvallisuuden huomioiminen on erittäin tärkeä osa sokkotehtäviä, jotta luottamus toisiin säilyy.

Huuto-ohjauksen jälkeen ryhmäläisille jaettiin luontopolun vastauslaput ja Enonsaaren opasvihkonen, joihin he saivat rauhassa tutustua ennen seuraavaa aktiiviteettia, joka oli siis luontopolku (LIITE 10). Luontopolulla toimittiin pienryhmissä itsenäisesti. Polku on hyvin merkattu, joten eksymisen vaaraa ei ole. Luontopolulta avautuvat upeat maisemat Vesijärvelle, ja maasto on vaihtelevaa. Valitsin luontopolun rasteiksi helppoja ja leikkimielisiä älykkyystehtäviä ja hauskoja tietokilpailukysymyksiä. Tämäkin oli asiakkaiden toiveena, sillä yhtenä vaihtoehtona oli ottaa luontopolulle työyhteisöä koskevia tehtäviä. Asiakkaat kuitenkin halusivat ennemmin leikkimielisiä rasteja, sillä päivän ideana oli pitää hauskaa ja kasvattaa näin yhteishenkeä. Luontopolulla ryhmäläiset joutuivat jälleen toimimaan uusien henkilöiden kanssa, ja perinteiset ”kuppikunnat” hajotettiin. Luontopolulla joukkueiden jäsenillä oli mahdollisuus oppia uusia asioita toisistaan. Rento ilmapiiri ja luonnonläheinen ympäristö luovat varmasti erilaisen tunnelman ryhmäläisten välille kuin työpaikka, ja asioista on helpompi keskustella.

Joukkueet palasivat luontopolulta eri aikaan, joten tässä välissä pidettiin pientä taukoa. Vaihtoehtona oli vetää leikkejä pienemmällä porukalla, mutta asiakkaat halusivat rentoa yhdessäoloa tähän väliin. Lehtonen ym. (2007, 130) muistuttavat osuvasti, että ohjaajan tulee myös tunnistaa toimintakyvyn heikkeneminen esimerkiksi väsymyksen myötä ja osattava lopettaa toiminta silloin, kun kaikilla on vielä energiaa jäljellä. Pysin tarkkailemaan myös tätä ryhmän toiminnassa, enkä väkisin laittanut ryhmää toimimaan. Päivällistä odotellessa osa porukasta kuitenkin innostui vielä yhteen leikkiin, hajautukseen (LIITE 9/2). Hajautus on luottamustehtävä, jossa jokainen ryhmän jäsen toimii sokkona, ja koko ryhmän on toi-

mittava yhdessä, jotta päästään haluttuun lopputulokseen. Ääntä ei saanut käyttää, ja silmät oli sidottu, joten ryhmäläisten oli keksittävä muita tapoja kommunikoida. Tässä ohjaajan rooli oli jälleen tärkeä etenkin turvallisuuden kannalta.

Hajautuksen jälkeen oli päivällisen vuoro Enonsaaren vanhassa huvilarakennuksessa. Asiakkaiden syödessä tarkastin vastauslaput ja laskin pisteet. Jälkiruokakahvien aikana kerroin ryhmälle oikeat vastaukset, ja pidimme pienen palkintojenjakotilaisuuden. Tämän jälkeen keräsin ryhmältä vielä kirjallisen palautteen päivästä (LIITE 7). Päivän päätteeksi ennen laivan lähtöä ehdimme leikkiä vielä yhden leikin, liikenneruuhkan (LIITE 9/2). Ryhmäläisiltä löytyi vielä paljon energiaa, vaikka päivä oli ollut pitkä. Laivamatkan aikana pidin suullisen purkutilanteen, jossa käytiin päivän aktiviteetit läpi (LIITE 8). Kertasin jokaisen päivän harjoitteen ja kyselin yleisiä tunnelmia.

ARVIOINTI JA YHTEENVETO

Tässä luvussa arvioin virkistyspäivän onnistumista sekä läpikäyn asiakkaiden palautteen. Pohdin, mitä olisi voitu tehdä toisin, ja mikä onnistui hyvin. Opinnäytetyöprosessin arvioimisessa keskityn siihen, mitä olen oppinut prosessin aikana, mikä oli helppoa, ja mikä vaikeaa. Mietin myös, miten hyvin tavoitteet ovat toteutuneet, ja miten niihin päästiin. Lopuksi esittelen kehittämis- ja jatkohanke-ehdotuksia työlleni.

Tuotteen arviointi ja palaute

Kokonaisuutena virkistyspäivä onnistui hyvin. Ottaen huomioon ohjaajan kokemattomuuden, olen lopputulokseen erittäin tyytyväinen. Aikataulu piti, ja ehdin vetää hyvin jokaisen aktiviteetin. Kuitenkaan päivä ei ollut liian täyteen ahdettu, ja taukojakin oli sopivasti. Viimehetken yllätyksenä tuli osallistujamäärä, joka kasvoi 17 hengestä 22 henkeen. Sen vuoksi joukkuejaot menivät uusiksi, ja esimerkiksi suon ylitys -leikissä lankkujen määrä ei riittänytkaan, ja osa porukasta joutui tyytymään kannustajan rooliin. Sää suosi koko päivän ajan, mikä teki päivästä entistä paremman. Sateen sattuessa osa leikeistä olisi jouduttu pitämään sisätiloissa, mikä olisi varmasti vaikuttanut tunnelmaan.

Ryhmäkoko oli melko suuri. Välillä tuntui haasteelliselta saada naisvaltainen ryhmä kuuntelemaan ohjeita yhtäaikaan. Osa ryhmän jäsenistä oli selkeästi aktiivisempia kuin toiset. Ryhmä toimi kuitenkin hyvin, ja kaikki osallistuivat kiitettävästi toimintaan. Yhteistyö ryhmän jäsenten ja ohjaajan välillä sujui mielestäni hyvin.

Valitsin kyseiset aktiviteetit oman kokemukseni perusteella. Jokainen virkistyspäivän aikana ohjattu aktiviteetti oli tuttu itselleni entuudestaan, ja olen vetänyt niitä aiemminkin ryhmille. Koskaan ei voi tietää, miten kukin ryhmä toimii, ja siksi aikaa oli varattu reilusti kunkin leikin kohdalle. Tästä syystä otin mukaan

myös pari ylimääräistä leikkiä, jos aikaa sattuisi jäämään. Päivän edetessä ehdimme vetää kaikki suunnitellut leikit.

Luontopolulle oli varattu aikaa 1,5 tuntia, joka osoittautui sopivaksi. Halusin, että asiakkaat saavat rauhassa nauttia luonnosta, enkä siksi tehnyt aikataulusta liian tiukkaa. Ohjeistuksen mukaan jokaisella rastilla oli aikaa noin 5 minuuttia. Lisäksi kävelyyn oli varattu runsaasti aikaa osallistujien kuntotasosta johtuen. Kenenkään ei tarvinnut kiirehtiä. Asiakkaat tuntuivat ottavan luontopolun rastit tosissaan, ja osa joukkueista ei olisi millään halunnut edetä seuraavalle rastille, ennen kuin edellinen oli ratkennut. Vaikka tehtävät olivat leikkimielisiä, huomasin kuinka kilpailuhenkisiä asiakkaat ovat. Kukaan ei luovuttanut missään vaiheessa, vaan kaikki yrittivät tosissaan.

Jokainen 22 osallistujasta vastasi loppukyselyyn. Vastaajat jakautuivat ikäryhmän mukaan seuraavasti:

18–30 vuotiaita 34 %

41–50 vuotiaita 23 %

51–60 vuotiaita 23 %

31–40 vuotiaita 20 %

Ikä vaikutti palautteeseen niin, että negatiivinen palaute oli pääsääntöisesti vanhemmilta, yli 40-vuotiailta osallistujilta. Muuten iällä ei ollut juuri vaikutusta palautteen sisältöön.

Ryhmältä kerätyn palautteen mukaan päivä oli erittäin onnistunut. Yleisarvosana asteikolla 1–5 oli 4,5. Tehtäviä pidettiin juuri tähän työyhteisöön sopivina ja yhteishenkeä kohottavina. ”Kohderyhmä on hyvin huomioitu”. Myös siitä pidettiin, että joukkueita sekoitettiin, eikä aina toimittu ”parhaiden kavereiden” kanssa. Enonsaaren luonto ja sää saivat paljon kiitosta, samoin hyvä ruoka reippaan ulkoilun jälkeen. Lähes kaikki (95 %) osallistuisivat uudestaan. Tehtävät ja leikit olivat palautteen mukaan helppoja ja hauskoja. Yksi osallistujista kirjoitti, että hän ei yleensä pidä yhteisleikeistä, mutta ”tällä kertaa ne olivat kivoja”. Monessa palautteessa (60 %) parhaana pidettiin yhteistoimintaa ja yhteistä hauskanpitoa. Yhteishengen koettiin kasvaneen. Erään palautteen mukaan parasta oli ”iloinen nauru,

jota tämä porukka todellakin tarvitsee”. Luontopolusta pidettiin. Rastit olivat helppoja ja hauskoja, tosin muutamassa palautteessa sanottiin rastien olleen ”hieman liian vaikeita”. Ohjelma sai paljon kiitosta. Ohjaus oli lähes jokaisen mielestä reipasta ja rentoa, ja kohderyhmä oli hyvin huomioitu. Erään palautteen mukaan ”positiivinen ohjaaja sai ison naislauman hyvin kokoon”, kun taas toisen palautteen mukaan ”porukka ei pysynyt ihan käsissä”. Hyvät ryhmäkoot ja sopiva aikataulu saivat kiitosta.

Negatiivista palautetta tuli todella vähän. Kaikista vastauksista kielteistä palautetta oli alle neljänneksessä. Negatiivisena pidettiin liian lyhyttä aikaa. Eräessä palautteessa toivottiin napakampaa otetta ja selkeämpää ohjeistusta. Tehtävien esivalmisteluun tulisi kiinnittää huomiota, esimerkiksi enemmän lankkuja. Osa piti luontopolun rasteja liian vaikeina.

Itselläni päätavoitteena oli tuottaa asiakkaille onnistunut päivä, ja onnistuin siinä mielestäni hyvin. Asiakkaat poistuivat hymyssä suin ja saivat toivottavasti kaipaamansa erilaisen virkistypäivän. Aina on kehitettävää, ja seuraavalla kerralla varaan riittävästi ylimääräisiä välineitä leikkeihin ja pyrin olemaan entistä selkeämpi ohjaaja, johon asiakkaat voivat luottaa.

Opinnäytetyöprosessin arviointi

Päädyn opinnäytetyöni aiheeseen, kun ystäväni, joka työskentelee Hyvinkään sairaalassa, kysyi minulta, haluaisinko järjestää heille virkistypäivän. Innostuin aiheesta, sillä halusin jollain tavalla yhdistää opinnäytetyöhön oman suuntautumisvaihtoehdoni, luonto- ja elämysmatkailun, ja alusta alkaen oli selvää, että tekisin toiminnallisen opinnäytetyön. Olen myös opiskellut eräoppaaksi, ja pääsin näin hyödyntämään myös sitä koulutusta. Lisäksi olen erittäin kiinnostunut seikkailukasvatuksesta. Elämys- sekä seikkailumatkailua voi mielestäni soveltaa hyvin virkistypäivän rakentamisessa. Kangasniemen ym. (2009, 5) mukaan elämys- ja seikkailutoiminnassa on tarkoitus oppia hyväksymään itsensä ja muut ryhmän jäsenet. Näin ryhmätyötaidot kehittyvät, ja itsetunto kasvaa onnistumisen koke-

musten myötä. Tähän pyrin myös omassa virkistyspäivässäni, ja mielestäni nämä asiat toteutuivat.

Aloitin opinnäytetyön tekemisen tammikuussa 2011. Aluksi ongelman tuotti se, valitsenko toimeksiantajaksi Hyvinkään röntgenin, joka tilasi tuotteen, vai Camping Messilän, jossa tuotetta voi jatkossakin käyttää. Päädyin Messilään, sillä se on matkailualan yritys ja paikkana itselleni entuudestaan tuttu. Messilästä sain myös apua ruokailun ja kuljetusten järjestämisessä. Lisäksi Camping Messilä voi halutessaan käyttää tuotetta jatkossakin ja muokata sitä edelleen. Sain myös apua ja ideoita toimeksiantajaltani, mutta muuten sain vapaat kädet virkistyspäivän järjestämisessä.

Asetin itselleni tavoitteeksi, että työ valmistuu keväällä 2011. Virkistyspäivä järjestettiin kuitenkin niin myöhään keväällä, etten olisi ehtinyt enää esitellä työtäni toukokuussa, ja siksi aikataulu venyi syksyyn, mikä loppujen lopuksi sopi minulle paremmin. Näin sain koko kesän aikaa viimeistellä työtä ilman turhaa kiirettä ja stressiä. Helpotus oli suuri, kun virkistyspäivä onnistui hyvin, ja sen jälkeen pystyin keskittymään paremmin kirjalliseen työhön.

Pohdintaan ja suunnitteluun kului aikaa useita tunteja. Aikaa kului myös keskusteluihin, joita kävin asiakkaiden ja Campingin henkilökunnan kanssa. On vaikeaa sanoa, kuinka paljon suunnitteluun kului lopulta aikaa. Kävin myös saarella kolme kertaa etukäteen ennen varsinaista virkistyspäivää tarkistamassa luontopolun sekä tilat ja viemässä rastit paikalleen. Halusin panostaa suunniteluvaiheeseen, jotta päivä onnistuisi odotusten mukaisesti.

Opinnäytetyön tekemisessä minua auttoi huomattavasti aiempi eräoppaan koulutukseni. Myös elämysmatkailun opinnoista oli hyötyä. Teoriaosassa olenkin käyttänyt koulussa läpikäymäämme materiaalia, lähinnä juuri elämyspuolesta sekä tuotekehityksestä. Opinnoista oli myös hyötyä käytännön osioita suunniteltaessa. Osaa käytetyistä aktiviteeteista olin päässyt kokeilemaan aiemmin elämysmatkailuopintojeni aikana, ja valitsinkin ne osittain siksi, että ne olivat tuttuja itselleni ja hyväksi koettuja.

Ammatillisesti opinnäytetyön tekeminen opetti, miten tapahtuma järjestetään käytännössä alusta alkaen. Hyvän tapahtuman järjestämiseen tarvitaan työtä valtava määrä, ja huomioon otettavia asioita on paljon jo ennen itse tilaisuutta. Itse en ennen virkistyspäivän järjestämistä edes tajunnut sitä työmäärää, joka tarvitaan, että tapahtumasta tulee onnistunut. Kaikki on suunniteltava alusta loppuun todella huolellisesti, ja pienimmätkin yksityiskohdat tulee ottaa huomioon. Olisi ollut huomattavasti helpompaa, jos olisin järjestänyt vastaavan tilaisuuden aiemmin. Nyt tekeminen oli hieman sekavaa, kun mieleen tuli uusia asioita, mitä en heti ottanut huomioon. Prosessin aikana opin paljon uutta, mutta stressi olisi ollut ehkä hieman pienempi, jos minulla olisi ollut kokemusta etukäteen. Tämän jälkeen on kuitenkin huomattavasti helpompi lähteä järjestämään vastaavaa tilaisuutta asiakkaille.

Halusin panostaa opinnäytetyön rakenteeseen ja helppolukuisuuteen. Pyrin tekemään työstä mahdollisimman selkeän. Aikataulutin oman työskentelyni, mutta aina aikataulu ei aivan pitänyt. Tapanani on työskennellä suunnitelmallisesti, ja se auttoi myös opinnäytetyön tekemisessä. Aloitin työn tekemisen teoreettisesta viitekehystä ja halusin saada sen lähes valmiiksi ennen käytännön suunnittelun aloittamista. Kuitenkin loppujen lopuksi teoria ja käytäntö kulkivat rinta rinnan, sillä suunnittelu oli pakko aloittaa jo hyvissä ajoin. Koin teorian kirjoittamisen itselleni mielekkääksi, sillä aihe on mielestäni erittäin mielenkiintoinen, ja toivoisin tulevaisuudessa tekeväni töitä juuri seikkailumatkailun parissa.

Yhteistyö toimeksiantajan ja muiden tahojen kanssa sujui ongelmitta koko prosessin ajan. Suunnitteluvaiheessa tein paljon yhteistyötä asiakkaiden kanssa ja kuuntelin heidän toiveitaan. Vähitellen tapahtuma alkoi muotoutua mielessäni sellaiseksi, että se olisi asiakkaiden toiveiden mukainen. En kuitenkaan halunnut paljastaa aivan kaikkea, jotta päivään liittyisi myös yllätyksellisyyttä. Camping Messilän henkilökunnan kanssa yhteistyö sujui myös hyvin. Hieman enemmän olisin toivonut täsmällisyyttä toimeksiantajaltani tietyissä asioissa, esimerkiksi hintojen ilmoittamisessa. Minulla oli kuitenkin vastuu ilmoittaa asiat eteenpäin asiakkaille. Hinnoittelussa otettiin tässä vaiheessa mukaan ainoastaan ruokailu ja laivamatkat, jotka järjestyivät Camping Messilän toimesta. Omalle osuudelleni en laskenut tässä vaiheessa hintaa. Toimeksiantajani oli virkistyspäivään erittäin tyytyväinen.

Tuotteen kehittäminen jäin kuitenkin kesken. Tuotteelle olisi varmasti kysyntää jatkossakin, mutta tuotetta tulisi markkinoida, ja se pitäisi hinnoitella kokonaisuudessaan.

Opinnäytetyön tekemisessä teorian kirjoittaminen oli toisaalta vaikeaa, toisaalta helppoa. Tietyt osiot, esimerkiksi seikkailutoiminta, olivat mielekkäitä kirjoittaa, sillä aihe on mielestäni erittäin mielenkiintoinen. Toisaalta taas esimerkiksi tuotekehitysosion kirjoittamisen koin hankalammaksi. Se varmasti näkyy myös tekstissäni. Itse kirjoitustyö kokonaisuudessaan ei tuottanut suurempia ongelmia. Toki välillä tuli hetkiä, jolloin työ oli pakko laskea pois käsistä useammaksikin viikoksi. Toisaalta teki varmasti ihan hyvää ottaa ajoittain etäisyyttä työhön. Käytännön toteutusta oli mielestäni hauska järjestää. Vaikka tein pohjatyön hyvin ja suunnitelin tapahtuman huolellisesti, on pakko myöntää, että virkistyspäivän aattona oli muutama perhonen vatsassa. Jännitys kuitenkin laukesi, kun asiakkaat saapuivat paikalle ja tilaisuus alkoi. Virkistyspäivä itsessään sujui todella hyvin, ja se oli päällimmäinen tavoite. Asiakkaat lähtivät kotiin tyytyväisinä ja iloisin mielin.

Kehittämis- ja jatkohanke-ehdotukset

Tässä työssä suunniteltua virkistyspäivä-tuotetta voi kehittää moneen suuntaan. Tuote on hyvin muunneltavissa ryhmästä ja muista resursseista riippuen. Aktiiviteetteja voi käyttää muillakin ryhmillä kuin työporukoilla, kuten esimerkiksi koululais- tai nuorisoryhmillä. Tuote perustuu yhteishengen nostattamiseen, ja sitä voidaan käyttää esimerkiksi nuorisoleireillä. Tuote voidaan rakentaa monenlaiseen ympäristöön.

Virkistyspäivän tuotteistamisprosessi jäi tässä työssä kesken, ja halutessaan yritys voi hinnoitella ja markkinoida tuotetta ja käyttää sitä jatkossakin.

Hyvinkään sairaalan röntgenosaston työhyvinvointia ei tutkittu. Työssä tutkittiin ainoastaan virkistyspäivän vaikutuksia yhteishenkeen. Työhyvinvoinnista voisi tehdä laajankin tutkimuksen ja miettiä parannuskeinoja.

LÄHTEET

Alvin, H. 2001. Adventure learning – Influence of collectivism on team and organizational attitudinal changes. *Journal of Management Development*. Vol. 20 5/2001, 424–440.

Anderson, M., Hall, E. & Passarelli, A. 2010. A Strengths-Based Approach to Outdoor and Adventure Education: Possibilities for Personal Growth. *Journal of Experiential Education*. Vol. 33 2/2010, 120–135.

Camping Messilä. 2011. Camping Messilä-kotisivut [viitattu 10.2.2011]. Saatavissa: <http://www.campingmessila.fi>

Cavén, S. 1992. Terapeuttinen seikkailu. Teoksessa Cavén, S. (toim.) 1992. Seikkailun mahdollisuus. Helsinki: Kansalaiskasvatuskeskuksen julkaisuja 98. 61–83.

Fossi, R. & Jokinen, S. 1997. Mitä on seikkailukasvatus? Katsaus seikkailukasvatuksen perusteisiin. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma.

Grönroos, C. 2001. Palveluiden johtaminen ja markkinointi. Helsinki: WSOY.

Joensuu, J. 1992. Ajatuksia seikkailusta. Teoksessa Cavén, S. (toim.) 1992. Seikkailun mahdollisuus. Helsinki: Kansalaiskasvatuskeskuksen julkaisuja 98. 5–8.

Kangasniemi, J.-P. 2009. Seikkailu- ja elämysliikuntaopas. Helsinki: Koululiikuntaliitto.

Kangasniemi, J., Reitti, M. & Sillanpää-Reitti, T. 2009. Luonto- ja elämysliikunta. Helsinki: Opetushallitus & Koululiikuntaliitto.

Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Karusaari, R. & Nylund, A. 2009. Matkailu on cool. Helsinki: WSOY.

Komppula, R. & Boxberg, M. 2002. Matkailuyrityksen tuotekehitys. Helsinki: Edita.

Krank, A. 2011. Leipää ja sirkushuveja. *Arvo* 2/2011, 11–14.

Latomaa, T. & Karppinen, S. J.A. (toim.) 2010. Seikkaillen elämyksiä. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Lehtonen, K., Mäkelä, E. & Pulli, K. 2007. Ohjaus seikkailutoiminnassa. Teoksessa Karppinen, S. J.A. & Latomaa, T. (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 127–138.

LEO, Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus. 2009. Elämys [viitattu 13.2.2011]. Saatavissa:
<http://www.leofinland.fi/index.php?name=Content&nodeIDX=166>

Leppänen, A., Elo, A., Ilmarinen, J. & Alanko, O. 2001. Parempaa työkykyä tavoittelemassa. Kolmivuotisen työkykyohjelman evaluointi. Helsinki: Työterveyslaitos.

Marttila, M. 2010. Oppimisen ilo löytyy luonnosta – seikkailu- ja elämyspedagoginen luontoliikunta oppimisen tukena. Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos. Liikuntapedagogiikan pro gradu -tutkielma.

Parantainen, J. 2008. Tuotteistaminen. Hämeenlinna: Karisto.

Perttula, J. 2007. Elämysten merkitys ihmiselämässä. Teoksessa Karppinen, S. J.A. & Latomaa, T. (toim.) 2007. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 53–74.

Rauramo, P. 2006. Työhyvinvointia lisääviä tekijöitä. Kansalaisfoorumi.net. Kansalais- ja järjestötoiminnan verkkolehti. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry. [viitattu 22.3.2011]. Saatavissa:
http://www.kansalaisfoorumi.net/sivu.php?artikkeli_id=187

Rauramo, P. 2004. Työhyvinvoinnin portaat. Helsinki: Edita.

Rauramo, P. 2008. Työhyvinvoinnin portaat. Viisi vaikuttavaa askelta. Helsinki: Edita.

Rissa, K. 1998. Panosta työkykyyn. Helsinki: Työeläkelaitoksen Liitto & Työturvallisuuskeskus.

Salojärvi, S. 2010. Työhyvinvointi ja tuottavuus ovat yhtä. *Talouselämä* 8/2010.

Seaman, J. 2005. Adventure as cultural borderwork. *Journal of Experiential Education*. Vol. 27 3/2005, 300–304.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2011. Työhyvinvointi [viitattu 10.02.2011]. Saatavissa: <http://www.stm.fi/tyosuojelu/tyohyvinvointi>

Työterveyslaitos. 2011. Työhyvinvointi [viitattu 09.02.2011]. Saatavissa: http://www.ttl.fi/fi/terveys_ja_tyokyky/tykytoiminta/sivut/default.aspx

Vartia, M. 1996. The Sources of Bullying – Psychological Work Environment and Organizational Climate. *European Journal of Work and Organizational Psychology* 5 (2)/1996, 203–214.

Verhelä, P. & Lackman, P. 2003. Matkailun ohjelmapalvelut. Matkailuelämyksen tuottaminen ja toteuttaminen. Helsinki: WSOY.

Verhelä, P. 2004. Turvallisuus ohjelmapalveluissa. Teoksessa Lassila, H. (toim.) 2004. Maaseutumatkailun tarkastelua. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D 4/2004. 191–204.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vähätalo, L. & Ruotsalainen, M. 1996. Metsästä elämyksiä. Helsinki: Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio.

Väyrynen, K. 2010. Elämyksestä elämysyhteiskuntaan – käsitehistoriaa ja kritiikin lähtökohtia. Teoksessa Latomaa, T. & Karppinen, S. J.A. (toim.) 2010. Seikkailun elämyksiä. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 20–35.

LIITTEET

Virkistävä Seikkailu

13.5.2011 n. klo 13-19

Tervetuloa viettämään seikkailullinen päivä Enonsaaren kauniissa maisemissa. Tervetuliaiskahvien jälkeen lähdemme Camping Messilän rannasta laivalla Enonsaareen, jossa on luvassa virkistävää, luonnossa tapahtuvaa ja yhteishenkeä kehittävää toimintaa. Aktiviteettien jälkeen nautitaan päivällinen Enonsaaren vanhassa huvilarakennuksessa. Paluu laivalla takaisin Messilään noin klo 18.30.

Mukaan tarvitset säähän sopivat vaatteet, hyvät ulkoilujalkineet ja iloista mieltä! Sateen varalta myös sadetakki kannattaa paka-
ta mukaan.

Tervetuloa!

Yhteydenotot: saara.ignatius@lpt.fi

LIITE 2

AIKATAULU 13.5.2011

13.00 Saapuminen Messilään, tervetulokahvit ja -sämpylät Camping Messilässä

14.00 Lähtö Enonsaareen

14.15 Saapuminen saareen

14.30 Ihmissolmu

14.45 Suon ylitys, kaksi joukkuetta

15.05 Lankulla seisominen, joukkueiden jako (4 x 4 hlöä, 1 x 3 hlöä)

15.20 Huuto-ohjaus; mykkä, kuuro, sokea

15.50 Lähtö luontopolulle (1,8 km), luontopolun rastit

17.20 Luontopolulta saapuminen, vastausten keräys

Hajautus (jos ehtii)

Liikeneruuhka (jos ehtii)

17.30 Päivällinen, tulokset ja palkintojen jako, palautteen kerääminen ja päivän läpikäynti

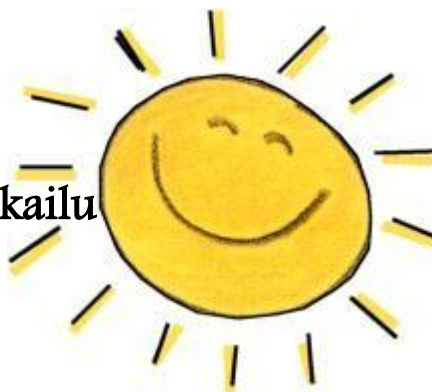
18.30 Paluu Messilään, kotiinlähtö

VIRKISTÄVÄ SEIKKAILU: Virkistyspäivä Enonsaarella

Asiakkaat: Hyvinkään sairaalan röntgenosaston työntekijät, 22 henkilöä

PAIKKA	Camping Messilä	Camping Messilä	Vesijärvi, Messilä-Enonsaari	Enonsaari	Enonsaari	Enonsaari	Enonsaari, huvila	Vesijärvi, Enonsaari-Messilä	Camping Messilä
ASIAKKAAN PROSESSI	Saapuminen Camping Messilään	Tervetuliaiskahvit ja -sämpylät	Laivamatka Enonsaareen	Aktiviteetit 1–4 Ihmissolmu Suon ylitys Lankku Huuto-ohjaus	Luontopolku Luontopolun rastit 1–5	Aktiviteetit 5–7 Hajautus Liikenneuhka	Ruokailu Enonsaaren huvilassa, palautekeskustelu	Laivamatka Messilään	Loppusanat, lähtö takaisin Hyvinkäälle
NÄKYVÄ PALVELU	Bussikyty Messilään	Kahvin ja sämpylän nauttiminen Camping Messilässä	Laivamatka Enonsaareen	Ohjeistetut aktiviteetit 1–4	Opastetun luontopolun (1,8 km) kiertäminen ja rastit	Ohjeistetut aktiviteetit 5–7	Kinkkukiusaus, salaatti. Palautteen kerääminen ja päivän läpikäynti <i>Messilän hlökunta, ohjaajat</i>	Laivamatka Messilään	Kiitokset osallistumisesta. Bussikyty Hyvinkäälle
VASTUUHENK.	<i>Hyvinkään vastuuhlö</i>	<i>Ohjaajat, Messilän hlökunta</i>	<i>Kippari Jani, ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat</i>		<i>Kippari Jani, ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat</i>
NÄKYMÄTÖN PALVELU	Bussin varaaminen, varusteiden kuljettaminen ja tutustuminen saareen etukäteen. Turvallisuudesta huolehtiminen!	Kahvin ja sämpylöiden valmistus, Messilä ja Enonsaari faktojen opettelu Turvallisuus!	Laivan siivous ja huolto. Pelastusliivien tarkistus Turvallisuus!	Aktiviteettien harjoittelu ja sääntöjen opettelu, varusteiden kuljetus Turvallisuus!	Kysymysten laatiminen, vastauslappujen teko, kysymysten vieminen luontopolulle Turvallisuus!	Aktiviteettien harjoittelu ja sääntöjen opettelu, varusteiden kuljetus Turvallisuus!	Ruuan valmistus ja kuljetus saareen. Palautealomakkeiden teko. Palkintojen hankkiminen. Huvilan siivous. <i>Messilän hlökunta, ohjaajat</i>	Laivan kunnosapito Turvallisuus!	Bussin varaaminen, loppusanojen miettiminen
VASTUUHENK.	<i>Ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat, Messilän hlökunta</i>	<i>Kippari Jani, ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat</i>		<i>Kippari Jani, ohjaajat</i>	<i>Ohjaajat</i>
AIKATAULU	15 min	45 min	15 min	60 min	60 min	35 min	60 min	15 min	15 min

Virkistävä Seikkailu

Tuotteen nimi	Virkistävä seikkailu; seikkailullinen virkistyspäivä
Palvelukuvaus	Koe seikkailullinen ja elämyksellinen päivä Enonsaaren kauniissa maisemissa. Camping Messilän rannasta lähdemme laivalla Enonsaareen, jossa on luvassa virkistävää, luonnossa tapahtuvaa ja yhteishenkeä kehittävää toimintaa. Aktiviteettien jälkeen nautitaan päivällinen Enonsaaren vanhassa huvilarakennuksessa. Paluu laivalla takaisin Messilään.
Palvelun sijainti	Enonsaari
Etäisyyksiä	Camping Messilä on Hollolassa Vesijärven rannalla sijaitseva leirintä-alue Messilän kartanon ja laskettelukeskuksen palvelujen vieressä. Lahteen 10 km.
Toteutusajankohta	Toukokuu
Kesto aika	Klo 13–19, n. 6 tuntia ruokailuineen.
Kohderyhmä	Ohjelma toteutetaan ryhmille (10–20 henkilöä). Tuote tilataan etukäteen palveluntarjoajalta.
Palvelukieli	suomi
Hinta	20 €/hlö. Hintaan sisältyy laivakuljetukset Enonsaareen, tervetuliaiskahvit ja -sämpylät, lämmin ruoka sekä seikkailulliset aktiviteetit.
Varustukset	Ulkoiluvarusteet. Hyvät ulkoilujalkineet.
Muuta huomioitavaa	Sateen sattuessa sadevaatteet matkaan.

LIITE 5

RISKIANALYYSI, ENONSAAREN VIRKISTYSPÄIVÄ 13.5.2011

RISKIT	TOIMENPITEET	VAAROJEN MINIMOINTI
<ul style="list-style-type: none"> Kolhut, ruhjeet, haavat, pienet nyrjähdykset 	<ul style="list-style-type: none"> Haavan puhdistaminen ja sitominen Nilkan tukeminen Tarvittaessa ilmoitus hätäkeskukseen 	<ul style="list-style-type: none"> Hyvät ulkoilujalkineet Ohjeistaminen luontopolulle lähtiessä
<ul style="list-style-type: none"> Murtumat 	<ul style="list-style-type: none"> Murtuman tukeminen Ilmoitus hätäkeskukseen 	<ul style="list-style-type: none"> Varovaisuus
<ul style="list-style-type: none"> Kompastuminen, josta seurauksena nyrjähdys tai ruhje 	<ul style="list-style-type: none"> Vamman vakavuudesta riippuen annetaan tarvittavaa ensiapua 	<ul style="list-style-type: none"> Hyvät jalkineet Varovaisuus Ohjeistus
<ul style="list-style-type: none"> Hyönteisten pistot 	<ul style="list-style-type: none"> Allergisen reaktion sattuessa annetaan kyypakkaus Ilmoitus hätäkeskukseen 	<ul style="list-style-type: none"> Pyydetään ilmoittamaan allergioista ohjaajalle etukäteen
<ul style="list-style-type: none"> Sairaudet, esim astma 	<ul style="list-style-type: none"> Ensiapu, potilaan rauhoittelu Ilmoitus hätäkeskukseen tarvittaessa 	<ul style="list-style-type: none"> Pyydetään ilmoittamaan mahdollisista sairauksista Lääkitys mukana Vältetään sairauden laukaisevia tilanteita
<ul style="list-style-type: none"> Kuumalla säällä aurin- gonpistos ja nestehukka 	<ul style="list-style-type: none"> Veden juonti, siirtyminen sisätiloihin, lepo 	<ul style="list-style-type: none"> Päähine Pidetään vesipullo mukana ja muistetaan juoda riittävästi
<ul style="list-style-type: none"> Allerginen reaktio 	<ul style="list-style-type: none"> Tilanteen vakavuudesta riippuen ilmoitus hätäkeskukseen Potilaan rauhoittelu Tajuton kylkiasentoon 	<ul style="list-style-type: none"> Pyydetään ilmoittamaan allergioista ohjaajalle etukäteen Lääkkeet pidetään mukana Vältetään ruoka-aineita, jotka aiheuttavat allergisen reaktion
<ul style="list-style-type: none"> Kylmällä säällä ja vesisa- teen sattuessa vilustumisen 	<ul style="list-style-type: none"> Potilaan siirtäminen lämpimiin sisätiloihin Märät vaatteet vaihdetaan kuiviin 	<ul style="list-style-type: none"> Kunnolliset ulkoiluvarusteet ja sadetakit Vettä pitävät jalkineet
<ul style="list-style-type: none"> Varusteiden rikkoutuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Varataan ylimääräisiä sokkoliinoja Laivan hajotessa asiakkaat voidaan kuljettaa saareen veneellä 	<ul style="list-style-type: none"> Varusteiden säännöllinen huolto ja tarkastaminen
<ul style="list-style-type: none"> Veteen putoaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Autetaan veteen pudonnut sisätiloihin ja vaihdetaan kuivaa ylle 	<ul style="list-style-type: none"> Turvallisuus laivassa Pelastusliivit Ohjeistus

	<ul style="list-style-type: none"> • Tarvittaessa ilmoitus hätäkeskukseen • Tajuton kylkiasentoon 	
<ul style="list-style-type: none"> • Vesisade ja ukkonen 	<ul style="list-style-type: none"> • Pienen kuuron sattuessa voidaan odotella sisällä sateen loppumista • Ukkosen sattuessa aktiviteetit vedetään sisätiloissa, luontopolun tilalla sisällä pidettävä tietokilpailu 	<ul style="list-style-type: none"> • Ei liikuta ulkona ukkosmyrskyssä • Varauduttava huonoon säähän ja oltava varalta vaihtoehdot sisällä pidettäviin aktiviteetteihin
<ul style="list-style-type: none"> • Pään lyöminen esimerkiksi puun oksaan 	<ul style="list-style-type: none"> • Kylmä pyyhe tms. ensiavuksi • Haavojen puhdistus ja sitominen • Vamman vakavuudesta riippuen ilmoitus hätäkeskukseen • Tajuton kylkiasentoon 	<ul style="list-style-type: none"> • Varovaisuus • Ohjeistus

LIITE 6

Turvallisuussuunnitelma

Tapahtuma: Seikkailullinen virkistyspäivä Enonsaaressa.

Paikka: Camping Messilä ja Enonsaari. Tapahtumapaikalle saavutaan bussilla, josta jatketaan laivalla Enonsaareen.

Toiminnan järjestäjä: Lahden ammattikorkeakoulun elämysmatkailun opiskelija Saara Ignatius ja Camping Messilä

Alkaa: 13.5.2011 klo 13.00

Loppuu: 13.5.2011 klo 19.00

Osallistujat: 22 Hyvinkään sairaalan röntgenosaston työntekijää, 1 ohjaaja, 1 varaohjaaja, 1 Camping Messilän työntekijä vastaamassa ruokailusta sekä laivan kippari.

Virkistyspäivän vaatavuustaso on normaali, eikä osallistujilta vaadita erityisiä erätaitoja.

Tapahtuman järjestäjät ovat perehtyneet turvallisuussuunnitelmaan ennen tapahtumaa.

Turvallisuudesta vastaava: Saara Ignatius

Varahenkilö: Satu Ritala

Tapahtumapaikka: Enonsaari sijaitsee Vesijärvellä Enonselällä. Matka Enonsaareen kestää Camping Messilän rannasta laivalla tai veneellä noin 10–15 minuuttia. Saareen ei ole maayhteyttä. Saareissa voi yöpyä pienissä leirintämökeissä tai laavussa. Saareissa sijaitsee myös 1910-luvulla rakennettu huvilarakennus.

Tapahtuman kuvaus: Virkistyspäivä Enonsaaressa, jossa kokeillaan erilaisia seikkailullisia aktiviteetteja ja ryhmäytymisharjoitteita sekä syödään illallinen. Päivän aikana kierrämme lisäksi 1,8 km pitkän luontopolun, jonka varrella on erilaisia rastitehtäviä.

Kulkuyhteydet: Osallistujat saapuvat Messilään omalla bussikyvydillä. Messilän rannasta kuljetus Enonsaareen 40-paikkaisella vesibussi M/S Suvitytöllä, jossa on jokaiselle osallistujalle pelastusliivit.

Tapahtumaan liittyvät riskit: Vaikka aktiviteetit eivät ole millään tavalla vaarallisia, saattaa niissä sattua pieniä haavereita. Laivakuljetukseen sisältyy aina pieni riski, vaikka matka on lyhyt.

Pelastussuunnitelma:

Johtaja onnettomuustilanteessa: Saara Ignatius

Muu turvallisuushenkilöstö: Satu Ritala

Ensiapukurssin suorittaneet osaavat auttaa pienissä haavereissa. Mikäli tilanne on paha, viedään uhri laivalla ja autolla ensiapuun tai kutsutaan tarvittaessa Camping Messilän rantaan valmiiksi ambulanssi.

Ryhmän on oltava tietoinen yleisestä hätänumerosta: 112, mikäli ohjaajat ovat kyvyttömiä toimimaan onnettomuustilanteessa.

Tapahtumapaikan yhteystiedot: Camping Messilä, Satamapolku 1, 15980 Messilä (Enonsaari)

Pelastusvälineet: ensiapulaukku

Yhteysvälineet: jokaisella ohjaajalla omat matkapuhelimet

Yleinen hätänumero: 112

Poliisi: 10022

Myrkytystietokeskus: (09) 471977

LIITE 7

PALAUTELOMAKE

1. Ikä 18 - 30 31 - 40 41 - 50 51 - 60 61 -

2. Yleisarvosana 1-5

3. Olivatko rastit ja tehtävät mielestäsi liian helppoja / sopivia / liian vaikeita?

4. Osallistuisitko uudestaan? Miksi / miksi et?

5. Mitä tekisit toisin?

6. Ohjaajan toiminta?

7. Mikä oli parasta / huonointa?

8. Muuta kommentoitavaa?

KIITOS PALAUTTEESTASI! ☺

PALAUTEKESKUSTELU

Purkutilanteessa ruokailun yhteydessä käydään läpi jokainen leikki sekä luontopolun rastit, ja sen jälkeen kysellään yleisiä fiiliksiä.

- Ihmissolmu
- Suon ylitys
- Lankulla seisominen, joukkueiden jako
- Huuto-ohjaus; mykkä, kuuro, sokea
- Luontopolku (1,8 km) ja luontopolun rastit
- Hajautus (jos ehtii)
- Liikeneruuhka (jos ehtii)

Mikä oli hauskin aktiviteetti?

Millaiset fiilikset päivästä jäi?

Toimiko ryhmä yhdessä?

Tuliko erimielisyyksiä?

Oliko aikaa tarpeeksi?

Oliko helppoa luottaa muihin?

Tuliko ryhmän sisällä yhteenkuuluvuuden tunne?

Muuta kommentoitavaa päivästä?

AKTIVITEETIT

Ihmissolmu

Valitaan ryhmästä yksi–kaksi vapaaehtoista. Vapaaehtoiset poistuvat tilasta hetkeksi. Muu ryhmä ottaa toisiaan käsistä kiinni ja ovat aluksi ringissä. Ryhmä lähtee "solmi-maan" ympyrää menemällä toisten käsien ali/yli mahdollisimman monimutkaisesti irrottamatta kuitenkaan käsiä, jotta vapaaehtoisilla olisi pohtimista kuinka selvittää solmu. Kun muu ryhmä on mielestään tarpeeksi solmussa, kutsutaan kaksi selvittäjää paikalle. Selvittäjät yrittävät parhaansa mukaan selvittää solmun. Jos aikaa on paljon, voidaan vaihtaa selvittäjiä ja ottaa leikki uudestaan.

Suon ylitys

Välineet: 2 tai 3 n. puolimetristä lankkua, porukan määrästä riippuen. (yli 15 hlöä - 3 lankkua).

Merkataan maahan suo (alku ja loppu) jonka yli on päästävä. Suohon ei saa osua, tai uppoaa. Yli on päästävä lankkujen avulla, ja myös lankut on saatava toiselle puolelle. Ylitys tapahtuu lankkujen avulla niin, että jossain vaiheessa yhdellä lankulla on usempi ihminen, ja lankkuja kuljetetaan mukana, kunnes kaikki ovat päässeet toiselle puolelle.

Lankulla seisominen

Tarvitaan yksi pitkä lankku, jonka päälle kaikki mahtuvat seisomaan jonoon. Porukan on mentävä jonoon tietyssä järjestyksessä, esim. aakkos-, pituus-, ikä-, ym. Tyyli on vapaa. Voi esim. mennä kyykkyyyn ja hypätä muiden yli tai taiteilla ohi kiertämällä toisen henkilön.

Huuto-ohjaus; Mykkä - kuuro - sokea

Porukka jaetaan kolmen hengen ryhmiin. Jokaisesta ryhmästä valitaan mykkä, kuuro ja sokea. Mykkä ja kuuro seisovat kasvotusten, ja sokea on kuuron takana. Kuuro on siis selin sokeaan, ja mykkä näkee sokean muttei voi puhua. Sokean silmät sidotaan. Ohjaaja vie vähän matkan päähän tietyn esineen kullekin ryhmälle. Myöhemmin tehtävää voi vaikeuttaa niin, että jokainen ryhmä etsii samaa esinettä (voi olla esim. hanska, pallo, keppi ym.)

Mykkä siis näkee sokean ja alkaa neuvoa käsimerkein ja elein kuurolle, mihin päin sokean on mentävä löytääkseen esineen. Aluksi voidaan sopia merkit esim. juokse, kävele, hidasta, oikealle, vasemmalle, suoraan, ylös, alas... ym. Kuuro huutaa ohjeet

sokealle, tätä näkemättä -kuurohan on selin sokeaan. Sokea seuraa ohjeita ja yrittää löytää esineen mahd. nopeasti. Joukkue, joka ensin löytää esineensä, voittaa.

Huom. On tärkeää sopia seis -merkki (esim. käsivarret ylös ristiin) törmäysten tai muiden vaaratilanteiden varalta. Jos porukkaa on enemmän ja kaikki etsivät samaa esinettä, on ohjaajan hyvä olla kilpailijoiden lähellä ohjaamassa ja varmistamassa törmäysten välttäminen.

Veden kaato

Käytössäsi on kaksi astiaa sekä tynnyri, jonka pohjalle halutaan 2 litraa vettä. Isompaan astiaan mahtuu 11 litraa vettä, ja pienempään mahtuu 7 litraa vettä. Miten näillä kahdella astialla saadaan mitattua 2 litraa vettä tynnyrin pohjalle?

Ratkaisu:

Kaadetaan tynnyriin viisi kertaa 7 litraa vettä 7 litran astialla, jolloin tynnyrin pohjalla on yhteensä $5 * 7 = 35$ litraa vettä. Sen jälkeen otetaan 11 litran astialla tynnyristä kolme kertaa 11 litraa vettä pois, yhteensä $3 * 11 = 33$ litraa. Tynnyrin pohjalle jää $35 - 33 = 2$ litraa vettä.

Huom! Tehtävään on useita ratkaisuja. Tehtävä on mahdollista ratkaista myös ottamatta kertaakaan vettä tynnyristä pois kaatamalla ainoastaan vettä astiasta toiseen ja heittämällä ylimääräinen vesi pois, kunnes toisessa astiassa on tasan kaksi litraa vettä.

Hajautus

Ohjaaja kertoo tehtävän ja näyttää käytössä olevan alueen. Tämän jälkeen kielletään kaikenlainen kommunikointi. Kaikilta sidotaan silmät ja talutetaan ryhmän jäsenet yksitellen näytetylle alueelle. Ryhmän tehtävänä on muodostaa ketju, jossa jokainen on kosketuksessa johonkin ryhmän jäseneseen. Kun ryhmä uskoo olevansa valmis, tulee sen ilmoittaa siitä ohjaajalle, joka kertoo, onko kaikki ketjussa vai ei. Sokkoliinat saa poistaa vasta, kun ohjaaja on antanut siihen luvan, eli tehtävää jatketaan, jos kaikki eivät olleet ketjussa mukana.

Liikeneruuhka

Tarkoituksena on järjestää aloitusryhmyksestä peilikuva. Puolet ryhmästä on toisella puolella ja puolet toisella puolella kasvot vastakkain, kukin ryhmän jäsen omassa ruudussa. Puolella välissä on yksi tyhjä ruutu. Kukin saa liikkua kerrallaan joko yhden

ruudun eteen, yhden ruudun taakse tai hypätä yhden ruudun yli. Eli aloitusryhmyksestä voidaan tehdä seuraavat "siirrot": C yksi askel eteen, D yksi askel eteen, B C:n ohi / yli tai E D:n ohi / yli. Ruutujen viivoihin ei saa koskea. Ruuduilta ei saa myöskään pudota. Ruudut on hyvä piirtää esim. puunrungon tai pitkän penkin päälle, jolloin ohittamisesta tulee haasteellisempi, myös juomakorit käyvät hyvin ruuduista. Aloitusryhmyitys ja tavoite alla.

Tarvikkeet:

Juomakoreja ruuduiksi. Ruudut voi tehdä myös teipillä tms.

LIITE 10

LUONTOPOLUN (1,8 km) RASTIT 8 kpl, aikaa n. 5 min /rasti

1 Veden kaato

Käytössäsi on kaksi astiaa sekä tynnyri, jonka pohjalle halutaan 2 litraa vettä. Isompaan astiaan mahtuu 11 litraa vettä ja pienempään mahtuu 7 litraa vettä. Miten näillä kahdella astialla saadaan mitattua 2 litraa vettä tynnyrin pohjalle?

Ratkaisu:

Kaadetaan tynnyriin viisi kertaa 7 litraa vettä 7 litran astialla, jolloin tynnyrin pohjalla on yhteensä $5 * 7 = 35$ litraa vettä. Sen jälkeen otetaan 11 litran astialla tynnyristä kolme kertaa 11 litraa vettä pois, yhteensä $3 * 11 = 33$ litraa. Tynnyrin pohjalle jää $35 - 33 = 2$ litraa vettä.

Huom! Tehtävään on useita ratkaisuja. Tehtävä on mahdollista ratkaista myös ottamatta kertaakaan vettä tynnyristä pois kaatamalla ainoastaan vettä astiasta toiseen ja heittämällä ylimääräinen vesi pois, kunnes toisessa astiassa on tasan kaksi litraa vettä.

2 Mikä numero tulee seuraavaksi: 9, 1, 8, 3, 6, 7, 2, 1, 4, ?

Vastaus: 144. $9 \times 2 = 18$, $18 \times 2 = 36$, $36 \times 2 = 72$, $72 \times 2 = 144$

3 Pähkinöitä purtavaksi

1. Vanha mies istui kivellä. Kuinka vanha mies oli? – Istuen
2. Marikan isällä on 5 tytärtä:
 1. Malla
 2. Mella
 3. Milla
 4. Molla
 5. ????

Kysymys: Mikä on viidennen tyttären nimi.

Vastaus: Marika

4 Kävelykilpailu

1. Osallistut kävelykilpailuun ja ohitat kävelijän, joka kävelee toisena, - monesko olet?

Vastaus : Otit toisen paikan, joten olet siis toinen.

2. Jos ohitat viimeisen kävelijän, monesko olet sitten?

Vastaus: Jos sanoit toiseksi viimeinen, olet väärässä. Ajattele hetki – kuinka voit ohittaa viimeisen, jos olet hänen jäljessään, hän ei voi olla viimeinen. Oikea vastaus on – mahdotonta

5 Julkkikset ja viihde I

1. Kuka nähdään Tanssii Tähtien Kanssa -ohjelman uutena tuomarina 2011? -Anna Abreu

2. Tiedätkö näiden julkkisten oikeat nimet?

- a) Johanna Tukiainen – Mia Mari Johanna Tukiainen
- b) Andy McCoy – Antti Hulkko
- c) Negativen laulaja Jonne Aaron – Jonne Liimatainen
- d) Elastinen – Kimmo Laiho
- e) Danny – Ilkka Lipsanen

3. Mitkä ovat prinssi Williamin ja Kate Middletonin nykyiset arvonimet?

Cambridgen herttua William ja herttuatar Catherine

6 Julkkikset ja viihde II

1. Kuka on uusi Miss Suomi ?

Uusi Miss Suomi on 20-vuotias *Pia Pakarinen* Joensuusta.

2. Missä kuvataan Matkaoppaiden seuraava kausi?

Matkaoppaiden seuraava kausi kuvataan Bulgariassa Mustanmeren rannikolla sijaitsevalla Sunny Beachilla.

3. Missä on kuvattu maikkarilla toukokuun lopussa alkava sarja Karavaanarit?

Camping Messilässä

7 Eläimellistä menoa

1. Missä kuussa lehmät lypsävät vähiten?

- a) Helmikuussa
- b) Toukokuussa
- c) Heinäkuussa
- d) Lokakuussa

Vastaus: a) Helmikuussa, siinä on vähiten päiviä

2. Kuinka monta kappaletta kutakin eläinlajeja Mooses otti arkkiinsa?

- a) 0
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4

Vastaus: a) Ei yhtään. Mooseksella ei ollut arkkia, Nooalla oli.

3. Vankilan alueelta kuuluu suorastaan kaunista laulua. Kuka laulaa?

- a) Ei pysty vastaamaan annetuilla tiedoilla
- b) Eläin
- c) Laulu kuuluu radion kaiuttimesta
- d) Vanki

Vastaus: b) Eläin. Laulaja on suorastas (lintu)

4. Kuinka paljon karhunpentu painaa syntyessään?

- a) 350 g
- b) 3 kg
- c) 7 kg

Vastaus: a) 350 g. Pennut (2–3 kpl) syntyvät tammi-maaliskuussa ja painavat 350–400 g. Syntyessään poikaset ovat lähes karvattomia ja täysin avuttomia. Poikaset pysyvät pesässä huhti- kesäkuuhun, jonka jälkeen ne seuraavat emoaan 1.5 – 4.5 vuotta.

8 Mausteet

Tunnista eri mausteet haistamalla.